

Milan Kleč

MRTVA IN ŽIVA

Z nami so:
MATI in OČE
SIN
SONJA

GOSPA
PETER
in ŽUPNIK
ter jok, jok, jok.

OČE IN MATI

Na vasi smo. Takšen zrak tolče skozi odprta okna v kuhinjo, kjer bomo preživel nekaj naslednjih minut.

In kdo je z nami?

Zaenkrat opazimo možakarja pa tudi žensko, ki sta nekako podobnih let. Predvidevam, da sta mož in žena, gotovo tudi oče in mati, ker kuhinja, v kateri se nahajamo, deluje kot dom. Blagor njim, ki ga imajo, toda ne bi o sebi. Prižgan je tudi radio, pravkar je na vrhuncu narodno-zabavna popevka, na katero možakar požvižgava, ženska pa je kar naprej pridna. Kar naprej se pozibava okrog štedilnika.

Potem pa se kaj kmalu zasliši kukavica, zasliši se pa tudi udarjanje cerkvenega zvona, ki mora biti očitno zelo blizu nas.

Pet je ura.

Tistemu, ki bo spregovoril, recimo kar oče.

OČE: Dobro, toda zamujata že uro. Debelo uro.

MATI: Kako ne bi zaljubljenca zamujala.

OČE: Nič ne rečem.

MATI: Kar spomni se.

OČE: Saj nisem nič rekel. Ampak...

MATI: Vem, da si nestrpen.

OČE: Misliš, da je samo to.

MATI: Pa saj sama ne vem, kam bi stopila. Saj kar nimam miru. Pa veš, da se znam vresti.

OČE: Vem, vem.

MATI: Kaj si tako zaskrbljen?

OČE: Zakaj naj bi bil zaskrbljen. Saj si sama najbolje povedala. Zaljubljena sta .

MATI: Seveda. Tudi midva sva zamujala. Ne pozabi tega. In to kar krepko zamujala.

Točna sva bila le zase .

OČE: Saj.

MATI: Raznežim se. Kako sem zadovoljna in kako navijam za to ljubezen. Kako me spominja na najino.

OČE: Saj, toda mi smo dogovorjeni za kosilo.

MATI: Oče.

OČE: Čisto tiho bom.

MATI: Pss. Koliko nežnosti še premoreva po vseh teh letih.

OČE: Saj . Rada se imava.

MATI: Objela te bom.

Objameta se.

MATI: Zajokala bom. Za najino srečo in za srečo najinega sina in Sonje, njegove zaročenke, čez tri dni žene . . .

OČE: Kako te imam rad.

Prava pravcata nežnost. Tista preprosta in zato tako preklemansko iskrena, pa ne da bi jima zavidali. Prav tega nam manjka in prav to pogrešamo, ampak na lastne oči se lahko prepričamo, da to še obstaja, da to še kako prekleto obstaja in da nikakor ni crknilo, kar imam stalno pred očmi. Toda ne morem si lagati in dobro nam dene ta kratek izliv čustev. Pa spet ne bi preveč o sebi. Posvetimo se jim.

MATI: Kako imam šele jaz tebe rada.

OČE: Žena moja, žena moja.

MATI: Kot da bi se midva ženila, se počutim.

OČE: Pa saj jaz se vsak dan tako počutim. Ko se zbudim, kot da se bom vsak dan ženil. S tabo. Žena, žena moja.

MATI: Še nikoli nisi rekel kaj tako lepega.

OČE: Žena moja . . .

MATI: Ali pa si vsak dan rekel kaj tako lepega ali pa vsak dan rečeš kaj lepšega.

OČE: Žena moja.

MATI: Mož moj.

OČE: Kako te imam rad.

MATI: Kako te imam šele jaz rada.

OČE: Jaz imam tebe bolj rad!

MATI: Kot jaz tebe? O, ne! Jaz imam tebe bolj rada!

OČE: O, žena moja.

MATI: Mož moj. Kako se imava midva rada.

OČE: Kako sem srečen. Srečen človek sem.

MATI: Kako sem šele jaz srečna.

OČE: Ne, jaz sem bolj srečen.

MATI: Ne, ne, jaz sem bolj srečna.

OČE: Srečna sva. Srečna, žena moja.

MATI: In sedaj še ta poroka. Presrečna sem.

OČE: Presrečna sva.

MATI: Ker Sonja . . . Kakšna lepa ženska.

OČE: Zares lepa.

MATI: Saj. Prepričana sem, da ju čaka podobna sreča.

OČE: Kaj praviš, da je najina sreča ponovljiva?

MATI: Ne draži me, prosim te.

OČE: Malo ti pa lahko ponagajam.

MATI: Saj vem . Sonja, Sonja. Kakšno lepo ime. Saj ne vem, kaj je lepšega na njej . . .

OČE: Lep človek je. Preprosto.

MATI: Prav imaš. S Sonjo ju je zvezala usoda. Kar naprej bi lahko to ponavljala.

OČE: Čeprav . . .

MATI: Nikar ne začenjaj spet.

OČE: Saj . . . Če bi bila še iz naše vasi. .

MATI: Nikar, lepo te prosim.

OČE: Kot midva.

MATI: Prosim te. Ker njuno srečanje . Pa saj je to vedno poudarjal in prikimavala sva mu, ko si je želel v nenazadnje tudi pričakoval od svojega življenja, da žensko, s katero naj bi preživel večino svojih dni, spozna na kakšen primeren način in ne na kakšnem plesu, zabavi, na kakšni naši veselici . . .

OČE: Kaj pa imaš ti proti našim vaškim veselicam?

MATI: Veš, da prav nič . Toda da dokončam.

OČE: Saj vem . . .

MATI: Pozabljaš. Hotel je le to in prikimavala sva mu, ker na avtobusu, kjer jo je spoznal, ko je bil na poti v službo, tam se prav gotovo ne mešata pijača in splošno veselje, ki se kaj hitro zamenja za kaj drugega, kar pa je lahko za pozneje usodno in nerazrešljivo. Zato je lahko še bolj ponosen nase in zato tudi jaz pravim, da ju je zvezala usoda.

OČE: Vem, vem, toda prišla bi že lahko.

MATI: Seveda. Res bi že lahko prišla.

OČE: Saj.

MATI: Morda pa sta skočila še po njeno mater.

OČE: Morda, morda.

MATI: Pa kaj ti je. Kaj me jeziš?!

OČE: Nočem te jeziti.

MATI: Vem, vem. Kako si želim spoznati njeno mamo. Če je le pol takšna kot Sonja, pa je že več kot veliko.

OČE: Ne more, ne more biti drugačna. Veš kaj?

MATI: Povej.

OČE: Prav zato me skrbi tole zamujanje. Kaj če se pojavi pred njima?

MATI: Ja, pa saj bosta vsak trenutek tukaj. Drugače pa vem . . .

OČE: Pa na kakšnem potovanju je?

MATI: Kaj pa vem. Dela. Takšna služba. Bolj mi je žal, da ju je zapustil mož. Oče.

OČE: Saj. Midva sva lahko zares enkratno srečna.

MATI: Mož moj.

OČE: Žena moja.

MATI: Zares bi lahko že prišla. Kar k oknu me nese.

In ko se napoti naša mati k oknu, zaslišimo jok.

To otroško vreščanje, toliko ga že lahko ocenimo in določimo, pa prihaja od neke zunaj. Morda iz sosednje hiše. Kaj pa vemo.

Naš oče se zdrzne.

Krepko se zdrzne.

Kot da bi ga nekaj zbadlo.

Tudi mati.

OČE: Spet. Prekleta.

MATI: Tudi meni se kar koža naježi.

OČE: Pa ravno nekaj dni pred poroko. To me dela živčnega. Kar precej.

MATI: A si zato turoben?

OČE: Morda.

MATI: A zaprem okno?

OČE: Prosim te.

In naša mati zapre okno in s tem utiša jok.

MATI: Kako presneto joka.

OČE: Česa podobnega ne pomnim.

MATI: Kar slišim ga. Tukaj v srcu. Otroka.

OČE: Nič ne bom rekel. Sem pa kar malo jezen.

MATI: Vse bo v redu. Samo da pridejo.

OČE: Bom moral sedaj zdaj jaz tebe miriti. Tolažiti.

MATI: Ta otrok...

OČE: Saj. Ta otrok.

MATI: Ta nesrečni otrok. Dobro, da tako strašansko joka le takrat, ko ni Sonje.

OČE: Kaj misliš, da ga še ni slišala?

MATI: Ne, ne, nikakor.

OČE: To je dobro. To je zelo dobro.

MATI: Ker bi jo lahko zmedlo.

OČE: Strašansko zmedlo, kakor bi rekla ti.

MATI: Ja, nič drugače. Pa tako rada imam poletje, toda bojim se, da bova morala imeti prav te dni bolj zaprta okna.

OČE: Presneto.

MATI: Nič ne morava pomagati. Ubogi otrok.

OČE: Ja, ubogi otrok.

MATI: Nesrečna punčka.

OČE: Težko si jo je izbiti iz glave. Ne, ampak zdaj bi morala zares že priti. Ker na to pa sploh nisem pomislil, da bi se morala seznaniti s Sonjino materjo brez nje.

MATI: Morda pa sta zares skočila po njo.

OČE: Potem bi se lahko vsaj javila.

MATI: Prav imaš.

OČE: In presneto je, ko ne moreva ničesar drugega kot čakati. To pa je mene vedno motilo.

MATI: Vem, vem. Skušaj se pomiriti.

OČE: Saj bo potrobil, saj je obljubil, da bo trobil, da bo veselo trobil in tako spomnil celo vas na poroko, če bi slučajno pozabili.

MATI: Nihče ni pozabil, da se najin sin ženi. Nihče. Naj pa trobi. Naj pa le veselo trobi.

OČE: Kako bi rad slišal trobljenje.

MATI: Tudi jaz. Tudi jaz, moj. Objemi me.

Spet se objemata. In lepo je videti objeta človeka. Naj mi nihče ne reče, da ni tako. Toda nekaj temnega lega na njiju. Kdo ve, kakšne slutnje. Tega nihče ne ve, niti sama dva ne.

SIN IN SONJA

In ni hudič.

Kdor čaka in še posebej tisti, ki tako vneto čaka, tudi dočaka.

Zaslišimo avtomobil, ki se ustavi.

Ni pa nobenega hupanja.

Mati se iztrga, nežno seveda, iz objema moža, in poleti k vratom.

MATI: Prišla sta.

OČE: Nobenega hupanja. Kaj pa če je Sonjina mati?

MATI: Ne spravljam me v zadrego. Sin in Sonja sta.

OČE: Dobro bi bilo.

MATI: Ja, mož . Naš avto je.

OČE: Končno. Hvala bogu.

MATI: Prišla sta, prišla. Stopi k meni.

OČE: Takoj, že grem, že grem.

Tudi mož stopi k vratom in objame ženo.

Lep prizor, tukaj ni kaj.

Kot stara zaljubljenca čakata mlada zaljubljenca.

Tudi mi smo nestrpni, ker ljubezen je pač vedno dobrodošla.

Mati začne mahati.

MATI: Še ti pomahaj!

OČE: Ja, ja.

Lep, lep prizor, toda kar naenkrat zdrsne roka moža z ženine rame. Tisti dve roki, ki sta mahali v pozdrav, pa kruto obstaneta.

Kdo ve, kaj se dogaja!?

OČE: Kaj pa je zdaj to? !

MATI: Kaj...!?

OČE: Kaj pa se dogaja...?

MATI: Ne razumem.

OČE: Jebenti.

MATI: Ne preklinjaj.

OČE: Ampak...

MATI: Sin je sin...

OČE: Ampak kdo je t a ženska, ki jo je privlekel s sabo?

MATI: Kje je Sonja?

OČE: Jebenti!

MATI: Prosim te.

OČE: Presneto.

MATI: Že tako je dovolj hudo.

OČE: Pa objel jo je.

MATI: Ničesar ne razumem! Kje je Sonja? Kje je naša mila ljuba Sonja?

OČE: Kaj se je zgodilo?

MATI: Sonja, Sonja.

OČE: Pa ona ga objema!?

MATI: Sonja, Sonja.

OČE: Pa ne da si je dobil ta tip tri dni pred poroko novo žensko.

MATI: Oče.

OČE: Presneto.

MATI: Oče.

OČE: Ta prekleti svet.

MATI: Prosim te.

OČE: Saj sem vedel. Takoj ko pomoliš oko iz naše vasi, že je vse narobe. Prekleta narobe. Saj sem vedel.

MATI: Ničesar ne razumem.

Oče se začne ritensko pomikati v kuhinjo.

Trešči na stol.

Glavo zarine med dlani.

Tudi mati se ritensko umika od vrat, kot da bi njen sin prihajal... Vendar če smo dobro razumeli, prihaja z neznanko.

In kaj kmalu, po nekaj trenutkih napete tišine, zagledamo na vratih novi pojavi. Mladeniča in mladenko.

Objeta sta.

Toda takoj lahko ocenimo in tako tudi določimo, da to ni tisto objemanje, mislim, iz kakšne ljubezni.

To je tista nežnost, ko objameš človeka v stiski.

Seveda. Tukaj ni kaj.

Tista ženska ima popolnoma sklonjeno glavo. Deluje mi čisto skrušena.

Seveda tudi mladenič ni poskočen. Nikakor. Je pa bolj pri sebi. Ja, tako je še najbolje povedano. Pa saj bomo kaj zvedeli, ker nekaj se je moralo pripetiti.

Nekaj hudega.

SIN: Dober dan.

OČE, MATI: Dober dan.

SIN: Da vas predstavim... Sonja.

MATI: Sonja?

OČE: Sonja?!

Oče skorajda zatuli.

Nimamo pa pojma, kaj vse skupaj pomeni.

Ker Sonja naj bi bila njegova zaročenka... To mlado bitje pa naj bi bilo tudi Sonja.

Težko rokovanje je.

SONJA: Sonja.

MATI: Me veseli. Izvolite sesti. Boste kavo? Pristavila bom kavo.

SONJA: Hvala, mati.

MATI: Hvala.

Zares ne vem, kaj se dogaja. Oče samo odpre usta in se vidno pretresen spet sesede na stol, mati je zmedena, tista Sonja pa vabilo sprejme. Bolj zaradi vljudnosti. Še najbolj priseben je na vsekakor sin, ki očitno še najbolje obvlada stanje.

Tihi prizori so to. Tihi.

Mati je pri štedilniku, toda tedaj Sonja zajoka, da ji glava kar omahne.

Mladenič je takoj pri njej.

Objame jo, pogladi jo po laseh.

SIN: Opravičujem jo.

SONJA: Oprostite, oprostite.

SIN: Ne vznemirjaj se. Oprostita, toda takoj jo bom spravil v posteljo.

Potrebuje mir.

Takoj se vrnem.

Sinko je tako neposreden, da ne sledi nobeno vprašanje, ko jo že pelje v sobo ali spalnico, ki je denimo poleg kuhinje, če pa že ni, se lahko odpravimo kam tudi po stopnicah. Vsekakor pa je nekje blizu.

Očetu in materi pa se morda le za spoznanje bolj odprejo oči.

Spet sta sama.

Oče vstane.

Nemirno se sprehodi.

Roke vrže nazaj in jih sklene na hrbtu.

OČE: Ničesar ne razumem. Jebenti, da ničesar ne razumem. Zakaj si tiho?

MATI: Kaj pa naj rečem.

OČE: Kaj takega. Pospremil jo je v sobo in sedaj jo gotovo že namešča v zakonsko posteljo, kjer bi moral začeti svoje zakonsko življenje. Ničesar ne razumem!

MATI: Sonja ji je ime. Le kdo je? Kje je naša Sonja? Kaj se je zgodilo? Sonja, Sonja, Sonja...

Kar drdra, da se njen mož ove in jo stisne k sebi.

OČE: Pomiri se, pomiri. Vse bova zvedela.

MATI: Kaj se je zgodilo, le kaj se je zgodilo!?

OČE: Pomiri se.

Mati zajoka. Kaj pa.

Oče pa ji nežno briše solze, ko ta samo jeclja: Sonja, Sonja, Sonja.

OČE: Pomiri se, pomiri!

V kuhinjo pa se kaj kmalu vrne sin in hvala bogu, ker tudi nas še kako prekleto zanima, kaj se je pripetilo. Ker nekaj je narobe, nekaj je hudo narobe.

Mati se takoj oglasi.

MATI: Kaj bo pa Sonja rekla?!

SIN: Nič. Nič ne bo rekla.

OČE: Kot da bi izstrelil, si to rekel. Kako nič. Kako ne bo nič rekla?!

Oče je zelo dvignil glas.

SIN: Nič!

Sin je vedno bolj poglobljen vase.

Nekaj se je moralo pripetiti.

Glava se mu ugreza.

MATI: Sin moj, kako ne bo nič rekla. Zakaj, sin moj?

SIN: Nič. Nič, nič, nič! Nič več ne bo rekla, mati in oče!

OČE: Kaj nič?! Pa kako nič!?

MATI: Nič.

SIN: Nič, nič!

OČE: Nič?! Kaj pa se to pravi?! Tri dni pred poroko, ti pa pripelješ v hišo drugo žensko!

SIN: Nič. Nič ne bo rekla...

Sinko tedaj končno popusti in pade v jok.

Glavo si zarije med roke.

MATI: Kaj se je zgodilo?

OČE: Kaj zaboga se je zgodilo?!

SIN: Nič, nič, nič ne bo rekla Sonja.

MATI: Kakšne solze ti padajo. Kako naj tipam skozi njih. Povej nama, saj veš, da sva ti stala vedno ob strani.

SIN: Vem, mati. Pa še kako dobro vem.

OČE: Potem pa že povej. Usmili se vsaj matere. Prekleto, kaj naju puščaš v tej prekleti negotovosti. Povej že.

MATI: Oče.

OČE: Kaj, jaz sem čisto iz sebe. A ne moreš tega razumeti!

MATI: Saj te vidim. Veš, da tudi z mano ni bolje.

OČE: Sin. Neumno bom vprašal, ampak nič nama ne pomagaš.

SIN: Kar vprašaj.

OČE: Ali te je zapustila?

MATI: Oče.

SIN: Saj je dobro vprašal.

OČE: Povej.

SIN: Zapustila me je, ja, zapustila me je.

Med debelimi solzami, ki se jim pridružijo tudi solze matere.

OČE: Zapustila te je? !

SIN: Zapustila, zapustila.

MATI: Kako te je zapustila!?

SIN: Zapustila, zapustila.

OČE: Pa kako te je zapustila?!

SIN: Tako, tako.

OČE: Kar tako? !

SIN: Ja, zapustila me je, zapustila.

MATI: To je nemogoče!

SIN: Ni, mati. Ni, sploh ni nemogoče.

OČE: Kako ni? !

MATI: Tri dni pred poroko...?!

OČE: Saj ni bila takšna ženska!

MATI: Sploh ni bila takšna ženska.

SIN: Saj vem.

MATI: Čisto rada sta se imela.

SIN: Kako sva se imela rada!

OČE: Ampak te je vseeno zapustila?

SIN: Vseeno me je zapustila.

OČE: Jebenti, saj sem vedel.

MATI: Oče, prosim te.

OČE: Takoj ko je tukaj druga vas, so že težave.

SIN, MATI: Oče.

OČE: Vedel sem, ne govorim, da sem se bal, toda še nikoli ni bilo drugače. To pa tudi veliko pove, če ne že največ. Saj sem vedel.

SIN: Oče, oče. Ali bi me lahko malo poslušal?!

OČE: Kaj bi pa lahko še slišal?

MATI: Prosim, prosim te. Kako rada sta se imela. Sin moj. Nesrečnež.

OČE: Nesrečnež?

MATI: Prosim te!

OČE: Kaj, kaj, me prosiš. Ker...! Kdo pa je potem tale druga Sonja? Kaj se to pravi!

MATI: Oče...

OČE: Kaj je. Kaj pa je?! Ti me pa nič ne prosi. Ker jaz se lahko zares razburim...
Sin tedaj končno vstane.

Ker ti trenutki so resnično mučni in lahko bi se malo zbral.

Tako ali drugače pride vse na dan.

Nekaj je odlašal, dobro, lahko ga razumemo, toda jok je že ustavil.

Z roko si obriše solze in suho sporoči.

SIN: Sonja je umrla.

»Jebenti«, pa sedaj meni uide.

Mati in oče pa sta seveda še bolj zmedena, ker sta pač bolj neposredno navzoča.

Lahko bi rekel, da sta zapletena v ta primer, čeprav je to gotovo slab izraz.

Ampak kaj pa hočem.

MATI: Tvoja Sonja?

SIN: Moja Sonja.

MATI: Umrla je?

OČE: Umrla!?

SIN: Umrla.

MATI: Kako umrla?

OČE: Pa kako umrla!?

SIN: Umrla.

MATI: Saj je zjutraj še vstala, saj sem ji pripravila zajtrk, saj je odšla na delo...

OČE: Kako je umrla?!

Oče je strog in zahteven.

MATI: Saj se je smejala, saj so se ji oči svetile, saj je bila vsa lepa, saj je bila vsa prelepa...

OČE: Mati...

MATI: Saj ne morem verjeti...

OČE: Mati.

Oče končno objame svojo družico.

SIN: Mama, pomiri se.

Mama neutolažljivo joka.

Saj vemo.

MATI: Smrt in če je to smrt mladega človeka, je še toliko huje in še huje je, če takšna mlada ženska zapusti življenje tri dni pred poroko s tvojim sinom.

OČE: Saj vem. Veš, da vem.

SIN: Pomiri se.

OČE: Ti nama pa že enkrat zaupaj, kako je umrla?!

Spet je zahteven.

Kaj pa.

Sin se nekaj izvija, vendar umika ni.

OČE: Povej že!

MATI: Ja, povej.

SIN: Zelo preprosto. Povožil jo je avto.

Neverjetno.

Tudi jaz se sesedem na stol.

OČE: Povožil jo je avto?!

SIN: Povožil jo je avto.

OČE: Kar tako? Povožil jo je avto.

SIN: Ja, kar tako... povozil jo je avto.

OČE: Kar tako?

SIN: Kar tako. Hotel sem biti samo čimbolj razumljiv.

OČE: Čimbolj razumljiv?

SIN: Ja.

Neverjetno, neverjetno in hvala bogu, da se mati nekoliko ove. Ker takšni pogovori so lahko prav bolešni.

MATI: Povožil jo je avto?

SIN: Kar tako jo je povozil avto.

MATI: Do smrti?!

Hvala, mati. Vpraša pa tako, kot da morda vseeno še obstaja kanček upanja.

Tudi to vemo.

SIN: Do smrti.

OČE: Do smrti jo je zbil?!

SIN: Čisto do smrti.

OČE: Čisto do smrti?

SIN: Ja.

MATI: Potem je umrla, ubožica.

SIN: Umrla je.

MATI: Umrla je nevesta?

SIN: Nevesta je umrla.

OČE: Kar tako.

SIN: Kar tako.

MATI: Nesrečnica.

OČE: Mrtva!

SIN: Mrtva! Vesta, da se nisem nikoli lagal, in vesta, da se tudi zdaj ne zmišljujem.

MATI: Ubožec.

SIN: Mati.

MATI: Ti moj nesrečnež.

SIN: Mati, kako mi je hudo!

MATI: Revež.

Mati ga objame.

Oče ima samo odprta usta.

Pristopi pa k objeti dvojici in se tudi sam vmeša med njiju. Še vedno z odprtimi usti.

Lahko ga razumemo. Saj ne ve, kaj bi rekel. Ker v takšnih trenutkih lahko kakšno razmišljanje zelo slabo deluje. Toda vsi smo ranjeni.

Nastane tišina. Žalostna in mučna tišina, ki bi ji bilo nesmiselno kakorkoli striči peruti.

Ampak tudi takole ne bodo mogli ostati za vse večne čase.

Predvidevam pa, da bo spregovoril sin. In to bolj obširno. Ker olajšal se je že, kar je za začetek dovolj, toda za nadaljevanje premalo. Nikoli pa ne bo dovolj.

Prav sem imel.

Z roko si spet obriše solze. Kar sam od sebe začne.

SIN: To jutro je bilo še posebej lepo. Ko sem zavrl avto in ga parkiral ob cesti, se je odprl prekrasen pogled, ki je pustil očem, da so tipale po lepi pokrajini. Zjutraj pa je bil še sneg. Kljub snegu in mrazu se vseeno nisem mogel znebiti občutka, da je nekje v zraku zasidrana pomlad. Bilo je pravzaprav romantično. Zeleni travniki, posejane njive, cvetoča drevesa, nad njimi pa se je razprostiral sneg, ki pa ga je vsaka naslednja ura nekaj vzela s seboj. Odprlo se je nebo, posijalo je sonce in pričaralo naravo v vsej njeni pomladanski popolnosti.

Oče in mati samo zijata, ta čustveni izliv, ki pa ga na vsak način razumemo. In to zelo zelo dobro razumemo, saj smo tudi mi občutljivi.

SIN: Ja, to me je preletavalo, ko sem stopil iz avtomobila in vzdihoval čist zrak. Bil sem prezgoden, saj so me kar vrgli iz tovarne, ker so vedeli, da se čez tri dni ženim.

Mati spet močneje zajoka, mož jo objame, sin pa kar kroži z glavo. Kot da bi bil zasanjan.

SIN: Čakal sem svojo zaročenko, ko se mi je takole pokrajina predajala, popolnoma miren in zadovoljen, torej čakal sem jo, kot vsak dan, da se pripelje iz tistega manjšega mesteca z lokalnim avtobusom, potem pa bi skupaj nadaljevala pot k nam domov, da bi uredila še zadnje podrobnosti pred tako pomembnim življenjskim korakom. Kako ponosen sem bil nase.

Mati joka, joka, joka.

Neutolažljivo joka.

SIN: Imel sem občutek, da narava nenehno potrjuje moje misli. Gledal sem tudi avtomobile, ki so švigali mimo mene. Vsi vozniki in seveda tudi potniki so se mi zdeli zadovoljni in nekam srečni.

MATI: Joj, joj.

SIN: Pogledal sem na uro. »Še nekaj minut in iz daljave se bo pripeljal avtobus.« Kot

že tolikokrat poprej. Puhala sem cigaretni dim in pohajal okrog avtomobila, ki je bil najina prva delovna zmaga. Zaslužila in kupila sva ga s skupnimi močmi. Ker so me pustili tako zgodaj iz službe, sem vzel krpo in ga skrbno očistil. Pomislil sem, da bi moral avtobus že prispeti in nisem se zmotil. Najina ljubezen je imela najbolj točen vozni red in tukaj bi bila neumestna kakršnakoli odstopanja. Avtobus se je zibal in prinašal mojo srečo. Sedela je na običajnem sedežu.

MATI: Sonja?

SIN: Sonja.

OČE: Tvoja Sonja?

SIN: Moja Sonja.

MATI: Joj, joj.

SIN: Že na daleč sem jo opazil, ker je tako izstopala. Bila je pač moja ljubezen, ki je ne bi mogel zgrešiti na kilometre. Mahala mi je v pozdrav.

MATI: Joj, joj.

SIN: Roko sem ponesel k ustom in ji na daljavo poslal topel poljub. Še vedno topel, in prepričan sem bil, da ne bo njegova jakost nikdar splahnela.

OČE: To je ljubezen.

MATI: Enkratna ljubezen.

SIN: Enkratna in neponovljiva, če že hočeta. Avtobus se je bližal postajališču. Potniki so me gledali in ni ga bilo med njimi, ki bi mi kaj zavidal. Nobena hudobija ali nevoščljivost ni prihajala in sekala ven, kakor se sicer v podobnih primerih često dogaja, temveč zgolj simpatija, ki je najin odnos še bolj hrabrila in sploh polnila. Avtobus se je ustavil. Kot vsak dan.

MATI: Sin moj.

SIN: Kot sleherni dan se je ustavil. Pozdravil sem šoferja, ker se pozna.

OČE: To so pravi stiki z ljudmi. Pristni in človeški, da sežejo prav v vse pore življenja.

MATI: Kako lepo si to povedal, oče.

SIN: Ja, res je. In tudi drži. Sonja je bila na drugi strani ceste za avtobusom, torej sem jo za nekaj trenutkov izgubil izpred oči. Potem je avtobus odpeljal. Dvignila je roke in mi stekla nasproti. Krč mi je spačil obraz.

Napeti molk očeta in matere.

SIN: Moja zaročenka ni pogledala ne na levo ne na desno, ampak mi je hotela priteči naravnost v objem. Jaz sem pogledal na levo in desno, krč me je pa zagrabil zaradi desne, ker je prav tedaj iz tiste strani s strahovito naglico pripeljal avtomobil.

MATI: Joj.

SIN: Počilo je.

MATI: Ojoj.

SIN: Kako je počilo!

OČE: Sin moj.

SIN: Tako je počilo, da je moja ljubico dvignilo v zrak in nemogoče je bilo, da bi jo prestregel v svoje naročje.

MATI: Nemogoče, nemogoče.

SIN: Sledilo je strašno zavijanje zavor. Moja ljubezen se je nekajkrat zavrtela in treščila na cestišče. Obstal sem kot vkopan. Avtobus tudi. Tudi tisti avto, ki jo je zbil. Zavladal je trenutek tišine.

MATI: Kako žalostno.

SIN: Trenutek tišine je skalil celo pomladno pokrajino, ko je moja ljubica nezavestna krvavela na sredini avtoceste.

OČE: Kaj si storil?

SIN: Noge so mi odrevenele.

OČE: In.

SIN: Čutil sem, da prisostvujem zadnjim trenutkom svoje ljubice.

MATI: Kako nesrečno.

SIN: Bil se popolnoma nemočen, da bi karkoli ukrenil. Prvič v življenju sem zaznal, da pravzaprav ne gledam ženske ali sploh človeka, temveč čisto življenje, ki se je pred mojimi očmi izgubljalo v smrt.

OČE: Strašno.

SIN: Zares sem bil popolnoma nemočen.

OČE: Razumem te.

SIN: Avtomobili so se ustavljali in okrog moje ljubice se je kmalu zgrnila nepopisna množica ljudi, kar končno niti ni čudno, saj niso bili neposredno prizadeti. Bal sem se, takole odrevenel.

Sin je zares čisto odrevenel, ko je tole na svoj način drdral. Oče pa, kot da bi začutil, da ga mora premakniti naprej.

OČE: Sožalje, sin moj.

MATI: Nesrečnež. Sonja. Nesrečnica. Saj ne vem, kdo je bolj nesrečen. Kakšna nesreča. Kruta, podla.

OČE: Mati.

MATI: Žalostna sem. O, kako sem žalostna!

Rokovanje in objemanje.

MATI: In kateremu revežu se je to pripetilo?

OČE: Kdo jo je zbil?

SIN: Sonja...

»Sonja« reče, kot da bi mu ušlo.

Potem pa čaka.

Materi in očetu se še bolj odprejo oči, ker, kar priznajmo, to je huda pizdarija.

OČE: Sonji?!

MATI: Sonji. Kateri Sonji?

SIN: Sonji.

MATI: Tisti, ...

OČE: Tisti, ki so jo pripeljali?

SIN: Tisti.

MATI: Tisti, ki leži v postelji in joka?

SIN: Tisti, ki leži v postelji in joka.

Mati stopi k sinu.

Spet ne more več zadržati solz. Pridruži se ji tudi oče, da končno tudi sin ne more več stati ob strani.

Jokajo.

MATI: Sonja, ki leži v postelji.

OČE: Sonja, na katero sem bil hud.

SIN: Tista Sonja.

MATI: Reva uboga.

OČE: Revica.

MATI: Ubožica.

OČE: Sin moj, poglej me v oči.

SIN: V oči te gledam.

OČE: Povej mi, sin moj, če si ji povedal, da je zbila tvojo nevesto?

Sin odkimava, sin odkimava.

SIN: Ne, ne.

OČE: Oddahnil sem se. Objel te bom. Poljubil te bom.

Oče ga kar slini.

MATI: Dobro sva te vzgajala, sin moj.

Pa ga že mati slini.

OČE: Kako sem ponosen nate.

Zares sta ponosna na njega.

Oči se jim kar svetijo.

Celo bleščijo.

OČE: Zares sem ponosen nate. Ker v naši družini je vedno vladalo prepričanje, da nikakor ne smeš drugemu prizadejati bolečine.

SIN: Potem sem pravilno postopal.

MATI: Pa še kako.

OČE: Še več kot pravilno.

SIN: Počaščen sem z družinskim blagoslovom.

OČE: Nikar se ne zahvaljuj. Nikoli nisva dvomila vate.

MATI: Nikoli.

SIN: Mnogo bolje se počutim. Tega sem se še najbolj bal. Zares mi je veliko bolje. Veliko breme sta mi snela z ramen.

OČE: Sin, za pogum bova zvrnila kozarček žganja. V mojih očeh si zelo zrasel. Se nama pridružiš, mati.

MATI: Tega seveda ne bom zamudila.

Saj ne vem, kaj naj rečem. Najbolje, da ne bi nič, bi mi gotovo kdo najraje zabičal, toda kaj morem, če se mi zdijo vedno bolj čudna družčina. Pa ne vem zakaj, zato bom raje kar utihnil.

Oče natoči.

Dobre volje so.

OČE: Na zdravje.

SIN: Na Sonjo.

MATI: Na živo in mrtvo Sonjo.

OČE: Tako je. Na zdravje.

SIN: Mrtva in živa Sonja.

MATI: Mrtva in živa.

OČE: V mojih očeh si zares zelo zrasel.

SIN: Še enkrat hvala, oče. Ker je bilo takole. Kako sem bolj sproščen.

MATI: Povej, sin.

SIN: Saj. Ker kaj hočem povedati? Ja, bilo je čudno, ker moje ljubice ni zbil noben voznik, kakor se mi je zdelo nekje samo po sebi umevno. Zbila jo je voznica.

MATI: Sonja.

SIN: Sonja, ja, predvsem pa ženska. Kakšna čudna povezava. Do takrat sem si namreč vedno predstavljal, da lahko takšno nesrečo povzroči samo moški...

OČE: Na lastni koži pa si se lahko prepričal, da je lahko to povsem drugače. Saj.

MATI: Kako je potem bilo?

Tu se kar usedejo.

Lahko tudi kaj prigriznejo.

Kakšen narezek je na mizi.

Denimo.

SIN: Ko je torej voznici uspelo ustaviti avto, je stopila po cestišču. Tragični žrtvi nasproti...

OČE: ... Sonji.

SIN: Sonja je bila tragična žrtev, ja, tista pa se ji je.

MATI: Sonja.

SIN: Ne prekinjajta me.

OČE: Oprosti, veš, da sva razburjena.

SIN: Vem, vem. Kako ne bi bila. Torej približala se ji je prizadeto in obotavljivo, ker ji je moralo biti po pravici povedano grozno pri duši.

OČE: Vem, vem.

SIN: Ali pa samo jaz razmišljam tako, kajti zdi se mi, da ni hujšega kot komu drugemu prizadejati nesrečo.

OČE: Mislim, da se strinjam s tabo.

MATI: In kaj je sledilo?

SIN: Voznica je dvignila glavo. Najina pogleda sta se srečala in ne morem tajiti. Oprosti, mati.

MATI: Kar povej. Vedno smo bili do konca iskreni med seboj.

SIN: Torej. Kljub nesreči s smrtnim izidom, smrt je bila v tistih trenutkih še kako prisotna, sem jo pogledal od nog do glave in brez večjega truda ugotovil, da je moja nevesto povozila prav neverjetno dobra ženska, kar pa je bilo pri vsej zadevi seveda absolutno grozno.

OČE: Zelo zanimivo.

SIN: Vse bi bilo dosti bolj običajno, če bi bila bolj neopazna in bolj neupadljiva.

OČE: Zelo, zelo zanimivo.

SIN: Ali pa še bolje. Da bi mojo ljubico povozil kakšen grd prileten možakar.

MATI: Ja, to bi bilo še najbolj znosno.

SIN: Toda povozila jo je enkratna ženska. To se mi je zdelo, oprosti, mati, že rahlo perverzno, čeprav sem razmišljanje obrnil tudi na drugo stran.

OČE: Zares interesantno.

SIN: Kaj pa če bi mi zbil nevesto kakšen lepoteč?!

OČE: Iz ljubosumja bi lahko čisto podivjal.

SIN: Natanko tako sem tudi jaz razmišljal.

MATI: Potem si lahko pravzaprav srečen, da ti je ljubico ubila prava lepotica.

SIN: Ja, mati. Srečen sem. Lahko sem srečen človek, čeprav se njena pojava nikakor ni skladala s stanjem na cesti.

Ti pretiravajo, ti resnično pretiravajo.

OČE: Čisto pred očmi imam.

SIN: Ker je še nekaj. Večkrat sem namreč predvideval, kako bi se obnašal z osebo, ki bi mi kaj podobnega zagrešila. Ali bi se spopadel ali pa bi stal samo ob strani, kar sem dejansko počel.

OČE: Lahko si mislim, da to sproži ogromno vprašanj.

SIN: Še najbolj neumno pa bi se mi zdelo, da bi obračunal z lepotico.

MATI: Ničesar ji ne moreš očitati.

Pa te bodo obdolžili za mrtvo Sonjo.

SIN: Ničesar. Nedolžna je in končno sploh ne ve, da je zbila mojo ljubico. Kako neumno sem se počutil! Ko da bi moral ves svet kar naenkrat sočustvovati z mano. Daleč od tega.

OČE: Sočustvovali so prav gotovo z voznico.

SIN: Ja, čeprav nisem mogel spregledati, kako lepota veliko pomeni, ker če bi bila slednja grda, potem bi jo morda že kdo nahrulil ali se kakorkoli drugače spozabil nad njo.

MATI: Takšen je pač ta svet.

SIN: Ja, nič drugačen.

OČE: In kaj je bilo potem?

- SIN: Na kraj nesreče so končno pripeljali policaji. Najprej so poskrbeli za red na avtocesti. Avtobus je odpeljal in tudi drugi potniki so se počasi porazgubili. Presenečen sem bil nad samim sabo, ko sem se ponudil za pričo.
- OČE: Zares neverjetno. Toda takšen položaj je bil.
- SIN: Prav gotovo. Na dan so padala rutinska vprašanja. Čudil sem se svojemu prepričljivemu glasu in kretnji, s katerim sem ponudil policajem svojo osebno izkaznico, kar je bilo več kot na dlani, da je voznica nedolžna kot solza.
- OČE: V neverjeten položaj si padel.
- MATI: Neverjetno, neverjetno.
- SIN: Pripeljal je tudi rešilec. Mojo zaročenko so pokrili z belo rjuho.
- MATI: Nesrečnico.
- SIN: Dobro, da je rešilec kmalu odpeljal. Slab in neizkušen voznik sem še in bi se prav gotovo počutil še bolj grozno, če bi me avto z mojo mrtvo ljubico prehitel.
- Pretirava, pretirava, toda oče in mati mu kar zvesto sledita in tudi prikimavata.*
- SIN: Prehitel bi moje življenje, ki je z njo nekako odhajalo.
- MATI: Hudo je, hudo, ampak vse bo še v redu.
- SIN: Hotel sem povedati, da so se občutja mešala in mešala in še nekaj moram priznati. Zavedal sem se, da bi moral policajem zaupati podatke svoje zaročenke, a tega nisem mogel izvesti.
- OČE: Le kako bi lahko! S tem bi se izdal živi Sonji.
- MATI: Seveda.
- SIN: Vem, toda lahko si mislita, kako neprijetno je bilo, ko so brskali po njenih dokumentih in jih nazadnje seveda zadržali.
- OČE: Nerođen položaj.
- MATI: Toda bil si nemočen. Ampak, nekaj sem se spomnila...
- OČE: Pss.
- MATI: Oče?
- OČE: Naj konča. Ker je zanimivo.
- Neverjetno, neverjetno.*
- SIN: Ja, ker sem tole zadnje povedal šele sedaj zaradi tega, saj sem se še bolj čudno počutil, ko sem se ponudil voznici, ki je usmrtila mojo ljubico, da jo odpeljem domov.
- OČE: Jaz samo pozdravljam takšno plemenitost in s tem človečnost.
- SIN: Tudi policaji so mi segli v roko. Voznici sem prijazno odprl vrata, kot bi jih svoji zaročenki, in odpeljala sva se po popoldanski avtocesti. Nakazoval se je prijeten sončni zahod.
- MATI: Kako romantično.
- SIN: Vozil sem počasi.
- OČE: Kako se je pa počutila tvoja nesojena sopotnica?
- SIN: Lahko si mislita. Se mi je pa predstavila in se mi zahvalila za prijaznost.
- MATI: Kdo se ti ne bi. Plemenit človek si.
- SIN: Bi se pa skoraj zarekel, ko mi je sporočila svoje ime. Tudi njej je ime Sonja.
- OČE: Kakšno naključje. Kakšno peklensko naključje!
- SIN: Tudi njej je ime Sonja in skoraj bi izpustil volan, ko sem pomislil, kako absurdno je pravzaprav to naključje. Komaj sem se vzdržal.
- MATI: Dobro si se izkazal.
- SIN: Nisem vedel, ali naj ji razkrijem svojo skrivnost. Bal sem se, da bi jo s tem še bolj prizadel, zato sem molčal.
- MATI: Kako pametno si ravnal.
- OČE: Vožnja je bila gotovo moreča?

SIN: Strašno. Kar vroče mi postane. Kako sem se potil. Zakaj pa imate zaprta okna.

MATI: Saj veš, kako ta mala sosedka joka.

SIN: Še vedno.

OČE: Še vedno, še vedno.

SIN: Zares žalosten dan.

OČE: Kaj pa si ti tako na nogah, mati?

MATI: Saj sem že prej hotela reči. Spomnila sem se, da je mogoče v Sonjini sobi odrito okno.

OČE: Saj res.

SIN: Kako si pozorna.

MATI: Ker se moramo zares izogibati, da bi jo kakorkoli po nepotrebnem vznemirjali.

OČE: Zares si enkratno pozorna.

MATI: In ne pozabita, tudi pred tem si ne moremo zatiskati oči, da je na poti Sonjina mati.

SIN: Skoraj bi pozabil.

OČE: To je zaradi šoka.

SIN: Kakšno srečanje bo to?!

OČE: A bi se ga dalo kako preprečiti?

SIN: Ne, ne. Saj je Sonjina mati že del naše družine.

OČE: Pa si prepričan?!

SIN: Brez skrbi, oče.

MATI: Ne začenjaj spet.

SIN: Mi vidva nekaj skrivata in to medtem, ko se jaz takole na dolgo in široko izpovedujem.

OČE: Sin.

SIN: Oče, povej mi. Zakaj molčita? Mati!

MATI: Kaj naj rečem.

OČE: Bom jaz povedal. Zares nimamo kaj skrivati drug pred drugim.

SIN: Kaj se dogaja?

MATI: Ne, bom jaz povedala.

OČE: Kakor hočeš.

MATI: Pa ne vzemi tega preveč zares.

SIN: Govorita že.

MATI: Oče je bil še vedno v skrbeh, da Sonja ni iz naše vasi.

SIN: A nismo to že davno razčistili!

OČE: Že, ampak.

SIN: Kaj ampak?!

MATI: Saj sem mu rekla, pa ga je še vedno nekaj dajalo.

SIN: Oče.

OČE: Ne morem pomagati. Prav zares.

SIN: Oče!

OČE: Saj ni važno.

SIN: Kako da ni. Pa še kako je pomembno.

OČE: Ne spravljajta se sedaj name. Vseskozi sem hotel povedati le to, da bi bil še bolj srečen, če bi bila Sonja iz naše vasi. Nič drugega.

SIN: Nisem vedel, da te to še vedno spravlja ob živce.

OČE: Saj ni tako hudo. Sploh pa sedaj. Zato te sprašujem o njeni materi.

SIN: Lahko si čisto pomirjen. Vsaj zdaj mi zaupaj.

MATI: Oče.

OČE: Žal mi je, sin.

SIN: Mi zaupaš?

OČE: Zares mi je žal. Ti pa zaupam.

MATI: O, oče.

SIN: Hvala ti, oče.

OČE: Saj ni nič. Upam pa, da smo s tem enkrat za vselej razčistili.

MATI: Hvala bogu.

OČE: Ker tisti jok. Kar srh me spreleti.

SIN: Vem.

MATI: Skočim v spalnico. Pa malo bom pospravila po hiši. Tiste stvari od mrtve Sonje moram skriti, ker jih tako ali drugače ne potrebuje več. Da jih ne bo tista revica zgoraj opazila.

OČE: Živa Sonja.

MATI: Očistila bom tudi kopalnico. Kar v smeti bom zmetala njene glavnike, zobne krtačke, kreme in pudre, da ne bo vprašala, kateri ženski pripadajo.

SIN: Mati.

MATI: Kot sem rekla. Zares moramo paziti, da je ne bi po nepotrebem vznemirjali.

SIN: Kar malo bi se nasmejal tvoji odločnosti. Seveda pa se strinjam s tabo. Daj, da te objamem. Ker meni bi te podrobnosti v vsem razburjenju prav gotovo ušle.

Sin objame mater.

Vse skupaj pa je vedno bolj čudno.

Kdo ve, kaj je za tistim jokom, z drugimi vasmi, ki kot da bi se jih bali.

Kdo ve?!

Moramo pa počakati, ker ponavadi pride vse na dan, to lahko kar naprej ponavljam.

Tako ali drugače.

MATI: Najprej bom pa preverila okna. Dobro, da smo vzdali v vajino spalnico tista dvojna.

SIN: Kar nasmehnil bi se.

MATI: Hitim, hitim, vidva pa se kar pomenita... Preden pride Sonjina mati. Tej Sonji pa se bom posvetila na svoj način. Nekaj trenutkov naju pustite same. Prosim.

SIN: Velja.

Naša mati izgine.

Zares je vsa na nogah.

SIN: Mati, naša mati. Kako je dobra.

OČE: Ženske roke v marsikaterem primeru naredijo svoje in ne samo to. Sposobne so tistega, kar moški lahko samo nakažemo.

SIN: Vem, vem, pa še kako dobro se tega zavedam.

OČE: Ti pa le nadaljuj.

SIN: Kje sem že ostal?!

OČE: S Sonjo sta se odpeljala.

SIN: Seveda, govoril sem, kako je bila vožnja moreča. Saj nisem vedel niti, kaj bi s samim sabo.

OČE: Zastopim.

SIN: Hotel sem ji predlagati, da bi se ustavila v kakšni gostilni. Tihi in samotni, kjer naju ne bi nihče poznal in motil, toda to misel sem kaj kmalu ovrgel, ker sem se še pravi čas spomnil, da vseeno poznam preveč ljudi. Nisem si mogel zamisliti, da bi pristopil k najini mizi kakšen znanec in me pobaral za mojo nevesto.

OČE: Zoprno, resnično zoprno.

SIN: Ker kaj naj bi potem s prstom pokazal na Sonjo in rekel:

»Tale mi jo je pred slabe pol ure povozila do smrti!«

Ne, ne!

OČE: Ta bi bila zares huda. Sploh si bil v nerodnem položaju.

SIN: Pa še nekaj je. Sedaj ko sva sama. Le da bi me videli s tako dobro žensko. A ni dobra?!

OČE: Zares je dobra.

SIN: No, že to bi sprožilo najrazličnejše govorice.

OČE: Obupen položaj.

SIN: In niti naročiti ne bi znal v gostilni, so me preplavljale misli. Ker kaj pa je primerno v takšnih trenutkih. Pol litra belega ali črnega?!

OČE: Morda sok, tonik?! Kaj pa vem.

SIN: Skromen narezek ali simbolična kavica? !

OČE: Zares izredno neumno.

SIN: Prav neumno. Meni ni ustrezala nobena izmed naštetih stvari, in kot sem že rekel, sem to misel preskočil.

OČE: In kaj se je zgodilo?

SIN: Na srečo me je ona rešila iz zagate. Prosila me je, če bi lahko malo ustavil.

OČE: Dobro.

SIN: Kar se da previdno sem poiskal varno parkirno mesto in zapeljal s ceste. Iz oči so ji bruhnile solze.

OČE: V kakšna nasprotja si moral padati.

SIN: To drži samo nekje, ker sem bil pač z živim človekom in ne mrtvim, torej sem moral kar najbolj zavzeto sodelovati z njo. Neustavljivo je jokala, da sem ji prestregel glavo na svoja ramena. Gladil sem jo po laseh in tolažil.

OČE: Kaj pa ona?

SIN: Začela se je oglašati: »Kdo ve, kako je izgledala?«

OČE: Še to!?

SIN: Malo je manjkalo, pa bi segel v listnico, kjer imam spravljeno fotografijo, ko sva se z mrtvo Sonjo slikala v hribih. Ti si mi naredil ta posnetek in mi je še posebej drag.

OČE: Spomnim se. Ampak si preprečil neljubo napako?

SIN: Zadnji trenutek. Na kratko sem ji odvrnil: »Pojma nimam, kako izgleda. Tako razmesarjena je bila.«

OČE: To si ji rekel?

SIN: Ali pa nekaj podobnega. Planila pa je v še močnejši jok.

OČE: Kako ne bi.

SIN: Nadaljevala je: »Niti tega ne vem, ali je bila mlada ali stara.«

»Dobro si jo povozila,« tudi jaz nisem molčal in se obenem zgražal nad samim sabo, ker nisem vedel, od kje sem zajemal toliko moči, da sem ji odgovarjal na takšen način.

OČE: Saj zares ni v ničemer podoben tvojemu duševnemu svetu.

SIN: Toda kaj sem mogel. Tako je prihajalo iz mene. Še vedno pa je jokala, jaz pa sem jo še vedno božal, češ da ni ona niti malo kriva.

OČE: Gotovo pa so bile to bolj slabe tolažbe.

SIN: Morda sem tolažil sebe. Saj ne vem. Je pa naprej ugibala.

OČE: Govori.

SIN: »Če je bila stara. Ali je imela sina, hčer. Če je bila mlada. Je imela očeta, mater? Morda fanta?«

OČE: Madona. Ti je pa moral zastati dih!

SIN: Priznam. Lahko sem le ugotavljal, česar ji seveda nisem rekel, ker: »povečini imajo mlade punce fante.«

Neumno, neumno sem oblikoval svoje misli, čeprav niti ne govorim, da sem se pretirano boril sam s sabo in da bi bil to kakšen odsev moje zmede in nerodnosti.

OČE: Malo že.

SIN: Malo, pretirano pa ne. Jaz sem preprosto čutil, kako iskreno trpi, in vedel sem, da jo moram obvarovati. Tesno sem jo objel in se takoj zatem vznemiril. Nekakšen vrtnec me je zajel. Kako sem se izzival, ko sem jo poslušal: »Kaj naj storim?! Naj poizvem, kdo je, in se nato opravičim njenim.«

OČE: Kaj si ji odgovoril?

SIN: Da to nima nobenega smisla, ker bi lahko tako naredila še večjo nesrečo.

»Kaj pa če njeni prav to pričakujejo?« ni odnehala. »Dvomim, dvomim«, sem ji hitel odgovarjati.

Zedinila sva se, da bi bilo lahko neprijetno, vendar da imava še čas in da bova lahko temeljito premislila.

OČE: Pametno. Ker na vrat na nos nastopati, to se ne konča vedno dobro.

SIN: Prenehala je jokati. Očitno sem ji vseeno malo pomagal. Vedel sem samo to, da moram za tako iskreno prizadeto žensko poskrbeti.

OČE: Nesramen in nečloveški bi bil, če bi jo kar zapustil.

SIN: Začutil sem, da bom moral biti z njo vse dotlej, dokler ne bi bil prepričan, da ne bo storila kakšne neumnosti. Saj veš, kaj mislim.

OČE: Dobro, da si si to zabičal.

SIN: Neumno sem jo vprašal, kam naj jo odpeljem.

OČE: In kaj je odgovorila?

SIN: Jok se ji je vrnil in odvrnila mi je, da niti sama ne ve. Zaželela pa si je, da je še ne bi zapustil, kar mi ni niti več prišlo na misel. Pravzaprav sem jo že spoštoval, nisem pa vedel, kam naj jo odpeljem, ker ob cesti ne bi mogla prebiti noči.

OČE: Pa je nisi vprašal, kje prebiva?

SIN: To se mi je zdelo že bolj sprejemljivo. Ja, lahko bi preživel nekaj ur pri njej, a kmalu se mi je zdelo tudi to delikatno.

OČE: Zakaj?

SIN: Ker sem postal spet jezen nase, da poznam vse preveč ljudi. Prekleto neprijetno bi mi bilo, če bi me kdo spoznal, pa četudi bi mu razložil, kaj se je zgodilo.

OČE: Ljudje zares neradi prisluhnejo in resnično je več možnosti, da pomislijo kaj podlega.

SIN: Ja, čeprav me večina pozna s te strani, »da nisem nikoli izkoriščal tuje nesreče.«

OČE: V tem primeru pa sploh ni več šlo za tujo nesrečo.

SIN: Ja, to je tisto. Ker če se je komu kaj pripetilo, potem se ni nikomer drugemu kot prav meni.

OČE: In v takšnem razmišljanju si končno našel rešitev?

SIN: Najprej se mi je zazdela drzna, ker sem se odločil in ji takoj zatem predlagal, da jo povabim k sebi domov. Povabila ni odklonila, ampak se ga je oprijela. Volan avtomobila sem obrnil proti naši vasi, kjer sta me čakala. Čakala pa sta mene in mojo nevesto, ki pa je mrtva in se kdo ve kje zadržuje.

OČE: Sin moj.

SIN: Me je pa Sonja najprej vprašala, če živim sam, in povedal sem ji, da imam izredno razumevajoče starše. Oče moj, hočem ti povedati, da sem se vedno ravnal po tem, kar sta mi nenehno govorila in mi tudi zabičevala, da ne smeš človeka v nesreči pustiti nikoli samega.

OČE: Objel te bom.

SIN: To mi bo vse povedalo.

OČE: Ker je še nekaj.

SIN: Kaj misliš?

OČE: Tale nova Sonja sodi že v našo družino.

SIN: Oče, kako sem vesel. Tega si pa še nisem drznil predlagati. Jaz bom tebe objel.

Objemanje, spet objemanje.

Rekel pa ne bom nič, ker v tej hiši ne obstajajo pravila mojega obnašanja.

In med temi solzami se pojavi na vratih naša mati.

Preoblečena je.

V črnino.

To je gotovo že žalovanje.

Vrine pa se mi neumna in prav gotovo neprimerna misel.

Za kom?!

Ponosno ju gleda, dokler je ne opazita.

SIN: Mati.

OČE: Žena moja.

MATI: Sta se zmenila?

SIN: Zmenila, zmenila.

OČE: Pa še kako.

SIN: Ti si že v črnem?!

MATI: Začelo se je žalovanje.

OČE: Tudi midva se bova morala preobleči.

SIN: Žalovanje.

MATI: Morda bi bilo še najbolje, da storita, še preden se pojavi Sonjina mati.

OČE: Potem pa kar na delo.

MATI: Ti, kaj pa Sonjina mati?

SIN: Kaj misliš?

MATI: Če je kaj podobna meni. Mislim takole po telesu.

SIN: Zakaj pa to sprašuješ?

MATI: Posodila bi ji žalno obleko.

OČE: Naša mati pa na prav vse misli.

SIN: Mislim, da bo šlo.

MATI: Dobro, zelo dobro.

SIN: Kako pa je s Sonjo?

MATI: Po glavi se ji očitno mota ena sama misel. O tem je seveda ni potrebno posebej spraševati, ker se ji vse razbere na obrazu. Celo nekoliko vročična je bila.

OČE: Pa si jo pomirila?

MATI: Pomirila sem jo.

SIN: Mati. Kako si dobra.

MATI: Zaspala je kot otrok.

SIN: Moja mati.

MATI: Pa še nekaj sem si dovolila.

OČE: Ne vem, kaj misliš.

MATI: Iz omare sem privlekla Sonjino spalno srajco in jo ponudila revici.

OČE: Pa ji ja nisi povedala, čigava je?!

MATI: Ja, kaj pa si ti misliš.

SIN: Oče.

OČE: Se oproščam, seveda, kako sem neumen, samo za trenutek sem se ustrašil.

MATI: Je že dobro.

SIN: Jo je sprejela?! Spalno srajco.
 MATI: Stisnila jo je na prsi in jo tam nekaj časa zadržala. Ni se je mogla ubraniti.
 Obrnila sem se rahlo stran, ko se je preoblačila.
 SIN: Kako se ji poda?
 MATI: Poda se ji kot ulita. Še dobro, da je tudi njej ime Sonja, ker bi se takrat lahko zarekla.
 SIN: Sonja, Sonja. Saj. Prav zares. Kakšna sreča v nesreči.
 OČE: Kakšno peklensko naključje.
 MATI: Meni pa se zdi, da mora tako biti.
 SIN: Prav imaš.
 MATI: Popolnoma prav in tukaj ni kaj. Ker je še nekaj.
 SIN: Še nekaj?
 MATI: Nista me vprašala, kako izgleda?
 SIN: Kako izgleda, Sonja?
 MATI: Kako lepa je. Kot kakšna nevesta v čipkasti spalni srajci.
 SIN: O, mati!
 MATI: Prav zares. Kot kakšna nevesta je. Izmenično bomo bedeli ob njej. Cele dneve in noči.
 OČE, SIN: Cele dneve in noči.
 MATI: Kolikor bo pač potrebno.
Jaz vedno manj razumem, ker le kaj se gre ta naša trojka, vsekakor pa kar nekam preveč vodijo svojo igro, katerih pravil pa ne poznamo.

GOSPA

Ne vem, če je to dobro ali slabo, toda po zadnjih besedah se zasliši veselo hupanje.
Živahno in razigrano.
Prava melodija se razlega.
Naša trojka pa onemi. Samo spogledujejo se.
Ne skočijo k vratom, tako da kmalu zaslišimo zvonec.
Radosten zvonec.
Ja, na tem mestu lahko zaupamo tudi, da se vmes oglašja tudi cerkveni zvon, ki tudi slavnostno zvoní. Kot da bi bil kakšen praznik, ali pa kot da bi koga pred kratkim pokopali...
Čudna misel mi je prišla na konec jezika, toda izrekel sem jo.
Zvonec se torej pomeša s tistim cerkvenim.
Sin se končno napoti k vratom.
Odpre jih.
Zagledamo veselo žensko, ki skoči sinu v objem.
Kar zaboli nas, ker kako veselo srečanje bi bilo lahko sicer to. In lahko se preklinjamo, zakaj moramo sploh biti navzoči pri tako žalostnih trenutkih. Kot da bi bilo žalostnih več na tem prekletem svetu.
Mati je prišla tudi z ogromnim šopom rož.
Kako je razigrana.
Trojka pa jo vedno bolj izbuljeno gleda.
Neumno delujejo, toda tista gospa je še kar razigrana.
Sina obsuje tudi s poljubi.

GOSPA: Živjo, živjo.

Trojka je kar tiho.

GOSPA: A me ne boš predstavil?

Ja, saj to so zares zoprna srečanja. Toda opravimo to.

Gospa se lastnoročno napoti k materi in očetu.

Lastnoročno se tudi predstavi.

GOSPA: Sonjina mati.

Kar roke jima vzame.

Mlahave so.

GOSPA: Mati?

Oče!

Kam bova dali tale šopek?

Kaj pa je? Ali je kaj narobe?!

No, nisem se vam opravičila za zamudo. Vsa prevozna sredstva zamujajo, samo moj avtomobil je točen.

Se radostno nasmeje svoji domisllici, tista trojka pa kot da bi pogoltnila jezik.

GOSPA: Kje pa je Sonja?

Mati začne končno odpirati usta.

MATI: Gospa, poiskala vam bom vazo za šopek.

Končno, končno, ampak dobimo občutek, kot da bi se hotela ogniti kruti izpovedi. Resnici.

MATI: Kako je lep.

GOSPA: A ni res.

MATI: Prekrasen je. A, oče?

OČE: Čudovit je. Dober dan, gospa.

GOSPA: Dober dan, dober dan. No, mislim, da je začetna trema minila in prepričana sem, da se bomo mi še dobro razumeli. Zelo zelo dobro. Ker z vajinim sinom...

Kako je razigrana.

GOSPA: Kako sem vesela, da ga bo dobila Sonja za moža, kako neverjetno sem vesela. In tudi ponosna. Dovolj, da te objamem.

SIN: Gospa...

GOSPA: Tudi vaju dva bom objela. Vem, da se bomo odlično razumeli.

SIN: Gospa...

Spet objemanje.

SIN: Gospa...

MATI: Bo tale vaza dobra?

GOSPA: Odlična.

MATI: Pa ga namestiva.

Kot ženske to počnejo okrog šopka.

GOSPA: Kako je lep.

MATI: Prekrasen.

Zaslanjani sta.

GOSPA: Zdaj bi mi pa lahko že povedali, kje skrivate nevesto!

SIN: Gospa...

GOSPA: Kje je naša lepa nevestica?

Kje je Sonja?!

Gospa se nekoliko ove, kot da bi končno pogledala svoje nove prijateljke v oči.

Kje je moja Sonja!?

SIN: Gospa...

GOSPA: Povejte mi že. Kaj se je zgodilo?

OČE: Vaša hčerka Sonja je tragično preminula v prometni nesreči.

SIN: Gospa...

GOSPA: Sonja!!!

Sonja, kje si!?

Sonja.

Kaj pravite?!

OČE: Vaša hčerka je tragično preminula v prometni nesreči.

GOSPA: Mi hočete povedati, da je ni več, da je umrla, da je mrtva!?

OČE: Da, to vam želimo povedati.

GOSPA: Pa kako morete!

Sonja, Sonja.

Kje je moja Sonja?!

Pa kako morete?!

SIN: Gospa...

GOSPA: Tiho!

MATI: Gospa...

GOSPA: Ponudite mi vsaj stol, preden se zrušim.

MATI: Izvolite, izvolite.

GOSPA: Kaj se je zgodilo?

OČE: Vaša hčerka je tragično preminula v prometni nesreči.

MATI: Vse vam bomo povedali.

GOSPA: Potem je to res? !

OČE: Pa vam ja ne delujemo kot ljudje, ki bi bili nagnjeni k takšnim norčijam.

GOSPA: Sonja je mrtva. Ne morem verjeti. Ne morem in ne morem verjeti.

OČE: Morate, gospa!

SIN: Gospa...

GOSPA: Ti mi povej. Je zares mrtva?

SIN: Umrla je.

OČE: Moje sožalje.

MATI: Moje iskreno sožalje.

GOSPA: Sonja.

Sonje ni več?!

SIN: Sožalje.

In tedaj gospa zakriči, kot da bi končno doumela ta rahlo čudna sporočila o smrti svoje hčerke.

»Sonja!!!!!!!!!!«

Kar do kosti nam gre.

Glava ji omahne na mizo, da zadoni.

Zadoni pa tudi v cerkvenem zvonu.

Luči se energično ugasnejo.

Kot da bi sredi dneva padla tema.

(Nadaljevanje in konec prihodnjic)

Milan Kleč

MRTVA IN ŽIVA (Nadaljevanje in konec)

ŠOPEK

Luč nas počasi predrami v drugem delu hiše. Saj smo videli mater, kako se je napotila po stopnicah nekam gor...

Je pa to spalnica.

Kot da bi bila na novo opremljena. Kot da bi morala začeti v njej življenje novopečena zakonca.

Bomo že slišali.

Zagledamo pa povorko.

O, jebenti, kaj sem rekel.

Ugriznil bi se v jezik, toda ne morem pomagati. Tako delujejo.

So pa vsi štirje. Oče in mati, sin in gospa.

Oblečeni v črno. Oblečeni v žalne obleke.

Tako imajo tudi sklonjene glave. Tudi roke imajo naravnane v molitev.

Mene spremlja zelo čuden občutek, toda ne bi se še vtikal...

Občutek pa je grozno čuden, še posebej, ker sem šele ta trenutek zapazil, da v postelji nekdo leži.

Leži, pa se ne premika.

Seveda, se oddahnem, to je Sonja.

Pa ne da bi pozabil nanjo.

Toda tako..., saj ne vem, kako bi se izrazil, toda vseeno.

Tako mračno je.

Je pa v belem. V tisti čipkasti spalni srajci...

Čudno.

Nepokrita je.

Leži na hrbtu.

Čudno.

V strašnem šoku mora biti ali pa tako trdno spi.

Da bi bilo le tako.

Ta trenutek sem opazil, da ima mati v rokah tudi tisti šopek, ki ga je prinesla gospa in sta ga skupaj namestila v vazo.

Šopek je še vedno v isti vazi...

Jaz bom utihnil...

Bolje, da se jim prepustimo.

Glave priklonijo in se prekrizajo.

Šepetajo. Šepetajo.

MATI: Spi, spi.

GOSPA: Sonja? !

MATI: Sonja .

GOSPA: Kako je lepa.

MATI: Prelepa.

GOSPA: Joj, joj, ubožica.

MATI: Kot prava Sonja je.

GOSPA: Sonja.

MATI: Naša Sonja.

OČE: Naša Sonja je.

SIN: Sonja.

Počasi, počasi to šepčejo in vedno bolj čudno delujejo. Jaz zares ne morem pomagati. Smo pač v takšnih krajih. Očitno.

MATI: Jo lahko pogledam v obraz?

OČE: Naša Sonja je.

Gospa se ji približa.

GOSPA: Jo lahko pobožam?

Gospa jo poboža.

GOSPA: Kako je lepa.

MATI: Kot kakšna nevesta.

GOSPA: Kaj pa mrtva nevesta?

MATI: Gospa, gospa. Robček, izvolite robček. Vzemite, vzemite.

SIN: Mama, kar vse ji daj.

Vsi si brišejo oči.

Mati je polna robcev.

Na sinovo povelje jih odda gospe, potem pa jih ona deli.

Oče celo nekaj mrmlja.

Kot da bi molil.

Morda pa zares moli.

Ker se vmes križa.

GOSPA: Kam naj položim šopek?

MATI: Še najbolje bo na nočno omarico.

GOSPA: Na nočno omarico?

Tudi gospa se čudi.

MATI: Ja, kaj vidva mislita?!

OČE: Šopek sodi na nočno omarico.

SIN: Saj bom prinesel še nekaj mizic. Za druge šopke.

GOSPA: Kaj bodo še šopki?

MATI: Polna soba jih bo.

GOSPA: Polna soba...!?

SIN: In ne samo šopki, tudi...

MATI: ...ker po vasi se bo kot blisk razširila novica, da Sonja ni več med nami živimi.

GOSPA: Prosim?

OČE: Da je tako rekoč umrla.

GOSPA: Ampak ne razumem.

MATI: Psss.

OČE: Naj sede.

SIN: Izvolite, izvolite.

MATI: Saj bomo sede bedeli .

SIN: In jo čuvali.

GOSPA: Prosim?

MATI: Psss. Malo bodimo tiho. Malo pomolimo.

Gospa je izredno začudena in zato tudi vedno bolj zmedena. Zdi se mi, da ne ve, kaj se dogaja.

Zmolijo in se prekrizajo.

Govorim o trojki.

Ker gospa si jih med molitvijo ogleduje. Kljub zmedenosti si jih pozorno ogleduje...

Potem pa tudi sama skloni glavo.

SPALNA SRAJCA

Kot da bi bil opravljen nekakšen obred. Uvodni morda. Ker potem preskočijo na bolj običajne reči. Govorim o trojki, ker tista gospa se vedno bolj čudi.

Kot se čudimo mi.

MATI: Gospa, gospa.

GOSPA: Prosim?

OČE: Tiše, tiše.

GOSPA: Ja.

MATI: Kaj pravite o Sonjini spalni srajci?

GOSPA: Nisem je še videla.

MATI: Kako?!

GOSPA: Ne razumem.

SIN: Psss.

MATI: Sonja ima oblečeno.

GOSPA: Sonja?!

SIN: Psss.

MATI: Kar pogledajte jo. A ni lepa!

GOSPA: Tale Sonja. Oblekli ste jo v spalno srajco moje Sonje?

MATI: Kaj pa.

OČE: Kaj ste mislili, da se je takšna vozila in da je takšna ubila vašo hčerko.

MATI: Jaz sem jo preoblekla.

GOSPA: Ne razumem.

SIN: Psss.

MATI: Mora biti lepa, nesrečnica.

GOSPA: Ampak... V Sonjino spalno srajco.

OČE: Saj je Sonja.

GOSPA: Že, ampak...

SIN: Psss.

MATI: Niste mi še odgovorili.

GOSPA: Prosim?

MATI: Če je lepa. Če je Sonjina spalna srajca lepa?

OČE: Vsa v čipkah.

MATI: Kot nevesta.

SIN: Sonji se poda kot ulita.

MATI: Gospa.

GOSPA: Lepa je, resnično je lepa, ampak...

SIN: Psss.

MATI: Gospa, saj potem jo bomo oblekli tudi v poročno obleko.

GOSPA: Prosim?

SIN: Kako bo lepa.

GOSPA: Ne razumem.

OČE: Česa ne razumete. Le česa ne razumete?! Pravita, kako bo Sonja lepa šele v poročni obleki.

SIN: Seveda.

MATI: Gospa, saj druge Sonjine stvari sem pa dala v vrečo. Tamle v kotu je.

Čudno, čudno.

GOSPA: Kakšne Sonjine stvari?

MATI: Glavnike, pudre, obleke, čevlje...

GOSPA: Zakaj, zakaj!

MATI: Da jih Sonja ne opazi.

OČE: Saj smo rekli, da je ne smemo vznemirjati.

GOSPA: Že, ampak...

SIN: Psss.

MATI: A jih boste vzeli?

GOSPA: Kaj če bom vzela?

MATI: Ja, Sonjine obleke, čevlje, perilo... Na hitro sem jih postrgala iz omar, kopalnice, samo da nič ne spominja nanjo.

OČE: Še enkrat. Sonje ne smemo vznemirjati!

MATI: Kakor hočete. Ena vreča je že pripravljena.

GOSPA: Ena vreča je že pripravljena?

MATI: Ja. Ena vreča. Tamle v kotu. Saj jo bo naš sine odnesel dol, potem pa v vaš prtljažnik.

GOSPA: Kaj...?

MATI: A ne, sine?

SIN: Ja, mati.

OČE: Pa najprej še kakšno svečo zbrskaj.

GOSPA: Svečo.

MATI: Ja, svečo, svečico. Za Sonjo. Za nesrečno Sonjo bomo prižgali svečo.

OČE: Saj je že čas.

MATI: Lepo svečko prinesi.

SIN: Še kaj?

MATI: Saj veš. Še kakšen šopek...

GOSPA: Še šopke...

MATI: Seveda. Čim več. Žalujemo.

GOSPA: Žalujemo?

MATI: Žalujemo, gospa.

GOSPA: Za kom?

MATI: Za Sonjo.

OČE: Smešno. Za kom?!

GOSPA: Za Sonjo...?

MATI: Ti pa že pohiti.

GOSPA: Katero Sonjo?

Preslišijo.

SIN: Hitim, hitim.

OČE: Pa župnika obvesti.

GOSPA: Župnika?

MATI: Ja, gospa. Župnika, župnika. Koga pa!?

OČE: Mi smo verni.

GOSPA: Tudi jaz sem verna.

OČE: No, a vidite.

MATI: Ti pa že pohiti.

SIN: Še kaj.

MATI: Z župnikom se dogovorita. Povej mu, kaj se je pripetilo.

OČE: On bo že vedel, on že mora vedeti.

SIN: Hitim, hitim. Kako težko mi je zapustiti Sonjo.

MATI: Čuvali jo bomo.

OČE: Čuvali.

Sin končno odide.

Z vrečo, ki si jo brez besed vrže čez rame.

GOSPA: Ampak...

OČE: Psss.

MATI: Molimo.

Dobro jo blokirajo, prekleti.

Saj v hiši žalosti se zares ne moreš upreti, se postaviti po robu.

In spet sklenejo roke v molitev.

Oče in mati sklonita glave. Žalujeta pač.

Gospa pa si ju podobno kot že prej ogleduje.

Vedno večje oči ima.

OKNA

Molitev se spet konča.

Gospa spet skloni glavo.

Kdo ve, kaj ona moli?!

Ker plašno govori.

GOSPA: V tej sobi je vroče.

Bojim se, da ji bosta oče in mati predlagala, naj si zaviha rokave.

MATI: Prosim?

Hitro pogleda očeta.

GOSPA: Dejala sem, da je zelo toplo.

MATI: Toplo.

OČE: Toplo?

GOSPA: Ja...

OČE: Se tebi zdi, da je toplo?

MATI: Ne, meni se ne zdi, da je toplo.

OČE: Meni je prav prijetno.

MATI: Tudi meni.

GOSPA: Ampak, a ne bi vseeno malo odprli okno?

MATI: Saj sem ga pred nekaj minutami zaprla.

OČE: A je bilo odprto?

MATI: Ja, odprto je bilo.

OČE: No, a vidite gospa.

GOSPA: Ampak, zraka ni...

OČE: A se tebi zdi, da ni zraka?!

MATI: Ne, meni se ne zdi, da ni zraka.

GOSPA: Ampak...

OČE: Gospa, Sonje ne smemo vznemirjati. Pa saj sem vam že stokrat rekel. A vi sploh veste, kako se sliši zvonjenje v cerkvi!

MATI: In koliko ga je.

OČE: In kaj bo šele sedaj, ko bo župnik zvedel za Sonjino smrt.

MATI: Prestrašili bi jo.

GOSPA: Pa o kom vidva govorita?

OČE: O kom?

MATI: O Sonji, vendarle.

GOSPA: Ampak...

MATI: Psss.

Gospa je vidno zmedena.

OČE: Kar pa se okna tiče. Midva z ženo sva prav ponosna, da smo vzdali tista dvojna, ki tudi izolirajo.

MATI: Toploto in zvok.

OČE: Ker zakaj bi obudili Sonjo!

MATI: Čuvati jo moramo. Bedeti ob njej.

OČE: Jo stražiti.

GOSPA: Vendar...

Jaz bom kar tiho.

Če bi bil v tisti sobi, bi podobno svetoval tudi gospe.

SVEČA

Sin se vrne. S svečo.

MATI: Potihem.

OČE: Kako si se zadržal.

SIN: Vžigalic nisem našel.

MATI: Pri nas nihče ne kadi, gospa.

SIN: No, jaz pa že kdaj pa kdaj puhnem.

MATI: Pa ne doma.

SIN: Doma pa ne.

MATI: To sem hotela povedati.

SIN: Kam naj jo postavim?

MATI: Ja, kar na drugo nočno omarico.

GOSPA: Pa je to potrebno?

OČE: Tiše.

MATI: Žalujemo.

GOSPA: Pa za kom žalujete? !

MATI: Psss. Za kom žalujemo?!

OČE: Za Sonjo.

GOSPA: Pa katero Sonjo?

OČE: Gospa.

MATI: Prosim vas.

GOSPA: Ker...

OČE: Vemo, da ste v šoku. Ker tako nenadna izguba ljubljene osebe, ki je v vašem primeru hčerka, to ni kar tako, toda saj vsi žalujemo. Vsi smo žalostni. Presneto žalostni, kajne, mati.

MATI: Pa še kako...

Ulijejo se ji solze.

Mož jo objame in pogleda gospo malo bolj postrani. Celo ostro jo ošine z očmi, medtem ko njegov sin namešča svečo.

In jo že prižiga.

Sveča je prižgana.

Zares je bolje, da sem tiho.

SIN: Mati, pomiri se.

Tudi gospa zmedena zajoče. Saj gotovo ne ve, kje se je glava drži.

In stopnjuje se.

OČE: Mati.

SIN: Prižgal sem svečo.

MATI: Kako si dober, kako sem žalostna.

GOSPA: Gospa, gospa. Saj vem. Kako smo žalostni.

Pa se spet objemajo.

SIN: Kakšna žalost. Pohiteti moram po župnika.

OČE: Pohiti, sin moj.

Sin spet odide.

MATI: Oče, a bi zagnili zavese?

OČE: Tudi rolete bom spustil dol.

MATI: Niti žarek ne bo prišel več v sobo.

OČE: Na vse smo mislili.

MATI: Svečka bo edina svetloba v sobi.

Kako lepo gori, a ne, gospa?!

GOSPA: Lepo, lepo.

Med jokom bolj prikimava.

V obupu.

Oče pa spušča dol rolete, da postane kmalu svečka zares edina svetloba v sobi, kakor se je izrazila naša mati.

Gospa je tiho.

Sonja mora trdno spati, da je nič ne predrami.

Čeprav so izredno tihi.

Njihove silhuete na steni veliko povedo.

Kar pustimo jih.

Naj govorijo, naj kričijo, ko se premikajo.

OČE: Kaj če bi se usedli ob posteljo?

MATI: Poleg naše Sonje.

In vrli oče namesti ob postelji stole.

MATI: Gospa, izvolite.

Skoraj zvleče jo in posadi na stol.

Sedijo, sedijo.

Vmes in naprej pa njihove silhuete, ki so vedno bolj grozljive.

Dolgi trenutki so to.

ŽUPNIK

No, in ko se naveličamo teh silhuet, pa se v sobi že znajde župnik.

S sinom vstopita.

Saj si lahko predstavljamo.

MATI: Gospod župnik!

ŽUPNIK: Sožalje, gospa.

MATI: To je Sonjina mati.

ŽUPNIK: Iskreno sožalje, gospa. Vajin sin mi je vse povedal. Zares mi je žal.

OČE: Si se dogovoril tudi za maše?

SIN: Vse je zmenjeno. Kaj boste tudi vi pristavili za kakšno, gospa?

GOSPA: Za mašo?

SIN: Za Sonjin spomin.

ŽUPNIK: Njena pot v nebesa ne bo težka. Prepričan sem.

SIN: Gospa.

GOSPA: V avtu imam denarnico.

ŽUPNIK: Že v redu, ker me morate tako in tako pustiti samega s Sonjo.

GOSPA: Samega?

MATI: Spoved, gospa.

ŽUPNIK: Naj se spove.

GOSPA: Seveda, seveda.

MATI: Tako je šokirana.

ŽUPNIK: Popolnoma razumljivo. Tudi sam sem. Ker izguba takšnega dekleta, in to v takšnih okoliščinah, Kristus Jezus. Vajin sin mi je vse povedal. Zdaj vas bi pa zares prosil, da me pustite samega s Sonjo, da opravi svojo dolžnost.

Trojka se prekriža, gospa jih vdano ponavlja, župnik pa je sam s Sonjo.

Tiho se ji približa in se usede čisto k njej. Seveda na stol, da ne bo kdo kaj pomislil. In že moli in se križa in zganja vsega tistega vraga, ko spoveduje človeka.

Spet se mi vrivajo čudne misli.

Celo na prekleto zadnjo spoved pomislim...

Sonja pa se začne premikati...

Prebujati!

Celo dvigne se.

SONJA: Kje pa sem? Kdo pa ste vi?

ŽUPNIK: Duhovnik sem.

SONJA: Duhovnik?

ŽUPNIK: Ja, draga moja. Spala si.

SONJA: Spala?

ŽUPNIK: Gotovo tudi kaj hudega sanjala.

SONJA: Ojoj.

Sonja zgrmi v jok.

Pokrije si oči.

Župnik jo seveda tolaži, tolaži.

ŽUPNIK: Pomiri se, pomiri.

SONJA: Kaj sem storila!

ŽUPNIK: Zato sem tukaj.

SONJA: Zakaj?

ŽUPNIK: Da te pomirim. Da se mi zaupaš.

SONJA: Zaupam?

ŽUPNIK: Da ti olajšam trpljenje.

SONJA: Kje pa so tisti prijazni ljudje?

ŽUPNIK: Spodaj v kuhinji. Niso daleč.

SONJA: Kaj sem storila! Ojoj, kaj sem storila!

ŽUPNIK: Bila je nesreča.

SONJA: Nesreča. Samo nesreča?

ŽUPNIK: Nesreča, draga moja. Vem, da si hudo ženeš k srcu.

SONJA: Do smrti sem jo povozila.

ŽUPNIK: Vem, draga moja.

SONJA: Mrtva je?

ŽUPNIK: Mrtva.

SONJA: Ojoj. Kaj pa zdaj?

ŽUPNIK: Pomiriti se moraš, draga moja.

SONJA: Ja, zdaj se spomnim.

ŽUPNIK: Česa?

SONJA: Ja, ja, samo trenutek. Spomnim se . . . Ja, sanjala sem o pogrebem sprevodu.

ŽUPNIK: Pogrebni sprevod?

SONJA: Sanjala sem podobno sobo, le da je bila tista polna cvetja, vencev . . .

ŽUPNIK: Čudno.

SONJA: Pa saj tudi v tej sobi vidim šopek. Kako je lep. A ni lep?

ŽUPNIK: Lep je.

SONJA: Pa svečka. Zakaj je tako temno?

ŽUPNIK: Ne smeš se vznemirjati, draga moja.

SONJA: Tudi v sanjah je bilo temno. Soba je bila polna črno oblečenih ljudi, ki so postali ob postelji, pa saj je bila v sanjah prav takšna . . . Čudno, čudno.

ŽUPNIK: Nadaljuj, draga moja.

SONJA: Ja, potem so se tisti v praznje oblečeni . . ., pa saj to so bili sosedge.

ŽUPNIK: Sosedge?

SONJA: Zdi se mi. No, potem so spokojno zapustili hišo . . . Sprevod je bil malodane nepregleden . . .

ŽUPNIK: Sprevod?

SONJA: Pogreben.

ŽUPNIK: Zares čudne sanje.

SONJA: Prišel je tudi župnik . . . Gospod župnik, o vas sem sanjala.

ŽUPNIK: O meni!?

SONJA: Vas sem videla v sanjah.

ŽUPNIK: Si prepričana, draga moja?!

SONJA: Prepričana. S seboj ste imeli tudi ministranta, ki je škropil z žegnano vodo.

ŽUPNIK: Ministranta?

SONJA: Ja, ministranta.

ŽUPNIK: Ampak, draga moja, a ne vidiš, da sem sam.

SONJA: V sanjah ste bili z ministrantom . . ., potem pa. Zmolili ste nekaj molitev . . . spet ljudje . . . s cvetjem postiljajo in izkazujejo poslednjo čast .

ŽUPNIK: Komu, draga moja?

SONJA: Ne vem, ne vem. Nisem prepričana. V postelji je . . . V prav takšni postelji . . . Oblečena v belo . . . V čipkasto belo obleko . . . Kot da bi bila poročna . . . Pa saj sem jaz oblečena v belo . . .!

ŽUPNIK: A se ženiš, draga moja?

SONJA: Ne, ne ženim se. Jaz sem že poročena.

ŽUPNIK: No, a vidiš. Ti si že poročena.

SONJA: Gospod župnik, da ne nadlegujem več prijazne družine, lahko bi mi pomagali.

ŽUPNIK: Samo povej.

SONJA: Če bi bili tako dobri in ga obvestili.

ŽUPNIK: Koga?

SONJA: Petra.

ŽUPNIK: Petra?

SONJA: Mojega moža.

ŽUPNIK: Seveda, seveda.

SONJA: Samo ne povejte jim. Gospodu in gospe, pa njenemu sinu. Kako dobri ljudje so. Prosim vas.

ŽUPNIK: Obljubim vam. Niti omenil jim ne bom.

SONJA: Hvala, gospod župnik, prelepa hvala.

ŽUPNIK: Ni za kaj.

SONJA: Mi je že dosti laže pri srcu.

ŽUPNIK: Vedel sem.

SONJA: Kako dobri ljudje ste v tej vasi.

ŽUPNIK: Dobre vernike imam.

SONJA: Zares sem pomirjena.

ŽUPNIK: Najbolje, če še malo počivaš...

SONJA: Bojim se sanj.

ŽUPNIK: A se še česa spomniš?

SONJA: Nejasno je, nejasno. Vidim taksi...

ŽUPNIK: Taksi?

SONJA: Ja, taksi, ki pripelje zavidljivo točno... Ustavi se pred hišo, okrog katere se trejo v črno oblečeni ljudje.

Ne razločim, koga odvedejo iz postelje... Ne razločim in ne razločim... Primejo jo, tisto osebo, saj ne vem, kako naj ji rečem, ja, primejo jo pod rokami in jo odpeljejo mimo žalostnih pogledov do črnega avtomobila... Uniformiran šofer odpira vrata in tista... se usede na zadnji sedež... Glave se sklonijo, ko začne v cerkvi na gričku zvoniti... Črni avto počasi spelje... ja, ja... Tih sprevod pa krene. Po trije, štirje hodijo skupaj... Sin... joj, med očetom in materjo, takoj za njimi pa spet... starši... eni starši...

ŽUPNIK: Čigavi?

SONJA: Ne vem... Sledijo pa najbližji sorodniki... Strnjena vrsta je kilometrska... Marsikatera bridka solza pade... solze si utirajo pot v zemljo...

ŽUPNIK: Le govori.

SONJA: Sprevod je mogočen... Toliko ljudi se ni že dolgo zbralo na kupu... Na samem obronku vasi črni avtomobil obstane... Župnik... Pa to ste vi!

ŽUPNIK: Nemogoče. To bi bilo... To je...

Župnik se vmes vneta križa.

SONJA: Poslavlajo se... Prekrižajo se... Drugih govorov ni... Šofer pritisne na plin, avto spelje ter kmalu pade kot puščica nekam za obzorje...

ŽUPNIK: Res čudne sanje. Vendar, draga moja, lahko te pomirim. Pozorno sem poslušal in zares te lahko potolažim.

SONJA: Vse skupaj pa izpade...

Prebledi in zakriči.

SONJA: Kot da bi nekoga živega pokopali!

ŽUPNIK: Tudi meni se je nekaj podobnega utnilo. Ampak, predraga moja. Nič ne rečem, vsaka vas ima svoje običaje, vendar da bi pokopavali žive ljudi, za takšne običaje pa še nisem slišal. Oprosti, draga, kar malo na smeh mi gre.

SONJA: A je to dobro?

ŽUPNIK: Da mi gre malo na smeh?

SONJA: Ja.

ŽUPNIK: Smeh je vedno dobrodošel.

SONJA: Potem pa se počutim pomirjeno.

ŽUPNIK: Draga moja. Lahko si čisto pomirjena. Še malo bom posedel ob tebi, potem pa bom obvestil tvojega dragega moža in kmalu se bosta lahko objela.

SONJA: Hvala, gospod župnik, prelepa hvala.

Župnik se rahlo hahlja.

Meni deluje pristrčno.

In Sonjo je pomiril.

Prime jo za roke, namesti ji celo blazino, potem pa obsedi.

Sonja počasi zapre oči.

VENEC

Sonja spi. V sobi pa so spet naši znanci.

MATI: Spi. Pss. Kako jo je pomiril. Tale naš novi župnik.

OČE: Dober je, dober, vedno bolj mu zaupam.

MATI: Zares se je izkazal.

OČE: Ja, ampak dajmo.

SIN: Dajmo.

Kar naenkrat imajo veliko opravkov, ki me spominjajo na Sonjine sanje.

Kajti v sobo najprej namestijo pred posteljo mizico, na njo pa posebno posodico z vodo. Ker je notri vejica, sklepam, da je blagoslovljena. Voda namreč...

In naprej... Sploh so polni poleta.

Čeprav so čisto tiho.

Kot da so se že v kuhinji vse domenili! Naredili plan.

Kar podajajo si cvetje.

Nameščajo vaze, potem so na vrsti sveče in jebenti...

Jaz sem pretresen, ampak na stojala, ki jih namestijo ob zidu, ne sodi nič drugega kakor venci.

O, jebenti!

Ne mine dolgo, ko v sobo prinesejo prvega..., pa je pred nami že drug, pa naslednji...

Jebenti, soba se pred našimi očmi spreminja v mrliško vežico.

To moram ponoviti!

Soba se je pred nami spremenila v pravo pravcato mrliško vežico.

Jaz ne vem, ali bi se smejal ali jokal, toda obletava me nekakšen nemogoč srh.

Kako skrbno gladijo tiste napise na venci:

»Sonji, tvoji sodelavci«

»Sonji, tvoji prijatelji«

»Sonji, vaščani.«

»Sonji, tvoj zaročenec.«

Kaj takega!

Grozno, grozno in samo bojim se, da bo kdo še kaj pripomnil.

In dejansko.

V mrliški vežici, ki je resnično mrliška vežica in je ne moremo več imenovati soba ali spalnica, nastopi težava.

Namreč vencev je kar naenkrat preveč.

Oče in sin se nerodno premikata z njim, toda ne najdeta prostora.

OČE: Kaj pa zdaj?

SIN: Saj sem rekel, da vseh ne bomo spravili v sobo.

OČE: Preveč vencev je.

SIN: Ali pa je premajhna soba.

OČE: Razumem te.

MATI: Po stopnicah jih razvrstita.

OČE: Mati, dobra ideja.

SIN: Dajva.

In z vencem se ritensko izgubita.

To pa je prav gotovo že dekoracija pred mrliško vežico...

Saj nič ne rečem. Toda tukaj.

Kaj se res uresničujejo Sonjine sanje!?

Jaz jim že težko sledim, nekaj pa moram vseeno dodati še za gospo, kajti zdi se mi, da se je vdala v usodo. Sledi njihovim kretnjam. Vdana, prekleto vdana.

Toda, se spet predramim, če se že uresničujejo Sonjine sanje, kaj je bilo potem z župnikom!?

Če se dobro spomnim, so pripomnili, da je nov? !

Le kaj bi lahko to pomenilo?!

Ne, preveč je vsega, zato bom spet umolknil.

Oče in sin sta medtem opravila svoje delo.

Sonja spi.

Spet posedejo okrog postelje.

Spet govorijo njihove silhuete.

Spet kričijo.

Mračno, mračno.

Tista gospa pa zdaj zares moli.

Čisto jo razumem, ker ona ni njihova, in dvomim, da bi jo prepričali. Saj ne vem o čem, toda prepričan sem, da si želi sogovornika. Pa ne iz te vasi...

Kaj sem rekel?!

Spet sem se ugriznil v jezik.

Prekleto.

PETER

Silhuete še vedno tulijo.

Njihovo nepremičnost predrami zvonec.

Kot da bi spali.

Lahko rečemo, da je takšno pač žalovanje. Ko se pogrezneš vase in nimaš kaj dosti povedati.

Naši znanci se potemtakem zbudijo.

Kar nekaj časa preteče, ko začudeno gledajo drug drugega, da se zavejo.

Silhuete oživijo, še posebej ko je zvonec vedno bolj nestrpen. Kot da česa podobnega ne bi pričakovali. Kot da jih je kdo prekleto zmotil. Posebno trojka se tako vede, medtem ko gospa nekako zažari. Kot da bi bilo to upanje. To sem rekel, ker se je tudi meni vrinila podobna misel.

Sonja še spi.

Tudi jaz ne vem več, koliko časa se že zadržujemo v tej sobi.

Lahko nekaj minut, lahko pa tudi že nekaj dni!?

Žalovanje ima pač svoja pravila.

Zvonec se preneha oglašati, toda na stopnicah zaslišimo nestrpne korake.

Kot da se bodo zlomile. Stopnice.

Oče in sin se divje dvigneta.

Divje, divje.

Mati se prime za glavo.

Sin je že pri vratih, tako da ne vidimo tistega, ki je prišel.

Ampak...

SIN: Dober dan. Kdo ste vi!? Kaj hočete?!

PETER: Dan. Peter.

SIN: Peter?! Kakšen Peter. Še nikoli vas nisem videl?!

PETER: Tudi jaz nisem vas, pa kaj.

»Peter, Peter!« skorajda vskočim.

Oče je na preži. Skoraj si puli lase.

Sonja pa se nekaj premika.

SIN: Kaj hočete?!

PETER: Slišal sem za prometno nesrečo, slišal sem...

SIN: Kdo vam je povedal?

PETER: Kdo. Kdo neki?! Policija, kolega.

SIN: Jaz nisem noben vaš kolega.

PETER: Slišal sem, da je pri vas Sonja.

SIN: A vam je to tudi policija povedala!

PETER: Mene samo zanima, a je Sonja tukaj ali ni?

SIN: Morate jo pustiti na miru!

PETER: Kaj pa se to pravi?! Jaz sem njen mož.

SIN: Njen mož? Pa kaj potem!

PETER: Kaj potem?!

SIN: Ja, kaj potem, sem rekel, če ste preslišali.

PETER: Kaj pa teli venci, vonj po svečah... Ali se ji je kaj zgodilo?!

SIN: Kaj kričite!

PETER: Sonja!

Zakriči, da uboga odpre oči in se rahlo dvigne.

Mati je nemudoma pri njej.

Boža jo, boža, gospa pa ima vedno bolj veder obraz.

Oče pa nam deluje, kot da bi bil na preži.

SIN: Kričite?

PETER: Kaj se tukaj greste?!

SIN: Žalujemo, žalujemo. Presneto. A vam policija tega ni zaupala.

PETER: Sonja!!

Sonja postane nemirna.

Naj se predrami!

Naj se zaboga predrami!

SIN: A vi ničesar ne razumete!

PETER: A se ji je kaj zgodilo?!

SIN: Jebenti.

PETER: Sonja!

Kot da bi se ruvala.

In končno.

Pa to ni odmev votline, gora.

SONJA: Peter.

PETER: Sonja.

SONJA: Peter, Peter, moj Peter!

Ruvanje pa je vedno bolj silno.

Oče se razkoraka pred vrati.

Roke na bok.

Ne morem pomagati, toda deluje mi kot kakšen kavboj. Pa še to ne najbolj posrečen.

In tedaj omahne v sobo sin, ki podre očeta.

Ne more ga prestreči.

Zagledamo Petra.

Simpatičen mladenič, kar pa dandanes očitno tudi nič več ne pomeni. Ker tudi vrli sinko je simpatičen, ampak vidimo, kakšnega zlomka počenja. Takšnega, da ni ničemur podobno.

Pa nočem govoriti, da bodimo oprezni in da videz vara. Toda vseeno.

Da sta se ruvala, nam dokaže videz žalno oblečenega sina.

Srajca izza hlač, kakšen odtrgan gumb in neurejena frizura, kar pove, da je Peter močnejši.

Peter pa je že pri postelji, že je pri Sonji, že sta v objemu.

Gospa žari, mati pa se križa.

SIN: Ne bi smel stopiti v to sobo!

OČE: Stopil je v to sobo!

Tista dva pa sta kot golobčka.

Samo čebljanje se sliši:

»Peter, Peter, moj Peter«, in seveda tudi obratno.

Končno nekaj običajne nežnosti.

Kar hrepenel sem po njej, ker se oddahnem, toda očitno le za kratek hip.

Kajti!

SIN: Ne bi smel stopiti v to sobo!

Z obema rokama si energično popravi frizuro.

Obraz mu spači krč, ki nas zgrozi!

Kaj zares na tem svetu ni več prostora za nežnost?!

Prekleta, prekleta.

In se zakadi kot podivjana žival.

Še huje!

Še hujši krik spusti.

Bojni!?

Ah, ne smem pretiravati, toda oni pretiravajo.

SIN: Sam bom to opravil!

Je že na Petru.

Iztrga ga iz Sonjinega objema.

SIN: Ustnice ti bom potegnil iz njenih... Na!

Tako točno odmerjenega udarca že dolgo nisem videl.

Peter zgrmi in podre nekaj vencev.

Naslednji udarec...

Še bolj točno odmerjen in ne sprašujmo se, kako je lahko udarec še bolj točen, ker prileti že naslednji.

Oče se komajda zadržuje.

Pomagal bi svojemu sinu.

Komu drugemu pa!

Mati se križa, gospa trese, Sonja pa ponavlja Petrovo ime.

Joka, joka, vrešči, ker to je pa zares že preveč. To so pa zares že skrajnosti, ki jim ne najdem primerjave, če že pozabim, da sploh ničesar ne razumem.

Toda to razbijanje s Petrovo glavo po tleh in steni, da šprica kri...

Jebenti, jebenti!

Pa sem mislil, da je tisti Peter močnejši.

Obleži v krvi.

Mrtev? !

O, jebenti.

Razdejanje.

Sin sope.

Ni človek, ne žival.

Jebenti, jebenti.

In kot da še ne bi bilo dovolj.

SIN: Pa ravno moj venec si uničil!

Z vso močjo ga brčne v rit.

SIN: Baraba pokvarjena!

Še ena brca. Tokrat v želodec.

Peter niti ne zastoka.

Več kot na dlani je, da je mrtev.

OČE: Si ga?

SIN: Mislim, da sem ga.

Oče se skloni k Petru in mu potipa žilo.

OČE: Si ga.

SIN: Barabo mestno. To je bilo še huje, kot da bi pri njih v mestu oskrnil mrliča.

Nekrofil!!

Kaj ta govori?!

A ga bo spet užgal.

Ne, ne, toda komajda se zadrži.

Neverjetno, neverjetno, toda mozaik se nam na vsak način sestavlja.

Kaj pa ženske?

Gospa je seveda šokirana, toda še vedno pri sebi in takšna pohlevna, mati se križa, Sonjo pa je seveda vrglo iz tira.

Sin jo besno pogleda.

Kaj se bo nadaljeval njegov ubijalski pohod?!

Podoben izraz si je nadel, ko je naskočil Petra.

SIN: Kaj pa ti vreščiš?!

Gospa se prime za usta, toda nihče je ne opazi.

Mati se še bolj vneta križa.

OČE: Ne, ne!

MATI: Prosim te, sin moj.

Toda vrli sinko jih ne sliši.

Hoče utišati vreščanje.

Že je pri Sonji.

In jo trešči.

SIN: A boš prišla k sebi!

Nehvaležnica. Ti...

OČE: Tega ne bi smel storiti!

Sin se stresne.

Kot da bi ga oplazila strela.

Kot da bi se zavedal svojih krvavih rok, svojih morilskih dejanj.

Zajoka. Nežno.

Kako človeški je lahko.

Spet se lahko samo vprašamo: Le kaj se dogaja v tej vasi ali le kaj je s to vasjo?!

Sonja je nezavestna.

Zaradi šoka in zaradi udarca.

Dvojna porcija, kratka.

Vrli sin poklekne k njej in jo boža.

SIN: Sonja, Sonja.

Moja ljuba Sonja.

Kaj sem ti naredil?

OČE: Treščil si jo.

MATI: Kaj bomo storili?

Nekaj se dogaja? !

Spet nekakšne skrivnosti?!

OČE: Najprej zvlečimo dol truplo, potem se bomo pa pomenili.

Pomagajta mi.

SIN: Kaj sem storil, o, kaj sem storil.

Sonja, Sonja, moja Sonja.

Vedno manj razumem.

OČE: Pomagaj mi. Kako so mrličji težki! Umazal si bom roke. Prava škoda, sin, tega zares ne bi smel storiti...

SIN: Oče, oče. Mati. Oprostita, oprostita...

Gospa pa debelo gleda. Kot: Ali ni bilo že dovolj vsega.

Toda ni še konec. Še zdaleč ne.

Trojka si s skrajnimi napori oprta truplo.

Kar opotekajo se.

Tudi tega ne razumem. Morda bo kaj v tisti očetovi izjavi: »Kako so mrličji težki!«

Čudno, čudno.

Spet čudno.

SIN: Sonja, Sonja!

OČE: Zberi se, da nam ne pade. Kako prekleto težka so ta trupla. Smrt in vsa ta navlaka!

Dajmo!

Kar pot jih obliva.

Kot da bi nosili tono več, kot v resnici nosijo.

Sem in tja se zibajo.

OČE: Gospa, čuvajte Sonjo.

Ker bomo imeli kar nekaj dela. Kako je težek! Tisočkrat težji kot življenje, s katerim imamo prakso. Življenje je lepo.

Kaj govori?!

Blazno, blazno.

Končno izginejo in kar bojim se, da jim bo Peter padel po stopnicah. Lahko jim tudi, toda to bi bilo za moj okus že rahlo preveč...

Gospa pa se znajde sama s Sonjo.

GOSPA IN SONJA

Gospa pa se znajde prvič sama s Sonjo.

Kar nosi jo.

Kot da bi hotela opraviti čim več reči hkrati.

GOSPA: Sonja, Sonja.

Mislila sem že, da ne bom znala več govoriti.

Zanimiva misel, je pa že pri Sonji.

Stresa jo.

MATI: Sonja, Sonja. Zbudi se. Prosim, prosim. Zbudi se. Jaz nimam nič s tem. Jaz sem . . . Da se ne bom zagovorila. Sonja, zbudi se.

Pametno.

MATI: Sonja. Lahko tvegam in vsaj za nekaj trenutkov odprem okno.

Tudi mi potrebujemo zrak.

Veliko zraka.

Za začetek pa vsaj malo.

Gospa odpira okno . . .

GOSPA: Kakšna okna. Kakšna presneta okna. Potrebovala bi načrt, da bi ga odprla.

Kar pri sebi je.

Ampak tako je ponavadi s človekom, ki mu ne preostane drugega, kot da mora ukrepati.

In gospa je na vsak način v takšnem položaju.

GOSPA: A mi ne bo uspelo!? Presneto. Kakšna kljuka. Kar razbila bi ga. Toda to ne bi bilo dobro.

In okno popusti.

GOSPA: Končno.

Zrak, zrak. Če bi mogla, bi ga z lopato not metala.

Preseneča me, ker le od kje ji je ostalo še toliko zdrave pameti.

Pa k Sonji.

Jo rahlo stresa.

GOSPA: Sonja, Sonja. Zbudi se. Za hipec. Samo za hipec. Prosim te.

In Sonja začne prihajati k sebi.

GOSPA: Sonja. A meliš? !

Sonja!

SONJA: Kdo ste vi? Kaj ste storili!?

GOSPA: Sonja, pomiri se.

SONJA: Kaj ste storili? !

GOSPA: Jaz nisem z njimi. Presneto, težko je razložiti, toda niti ne utegnem.

SONJA: Kje pa sem? !

Sonja se prestrašeno ozira po sobi.

Ali jo bo spet zmanjkalo, ker če bi se jaz prebudil med vso to mrliško kramo . . .

Ne vem, prav zares ne vem, če bi preživel.

GOSPA: Sonja. Poslušaj me. Za sekunde gre.

SONJA: Pa kdo ste vi?

GOSPA: Zaupaj mi, prosim te.

SONJA: Kje je Peter? Kaj so mu storili? !

GOSPA: Sonja!

Pa ji ja ne bo še ona prisolila zaušnice.

Ne, ne.

Jo pa za spoznanje močnejše strese.

GOSPA: Sonja. Jaz ti bom povedala, potem pa se odloči. Ko boš zaprla oči. Ker oči moraš zapreti. Tiho. Rotim te. Ne prebujaj se več. Ne bom ti rekla, da se delaj mrtvo, toda oči imej zatisnjene. Sonja, tako grozno je že vse skupaj, da ti lahko rečem. Nekaj sumim . . .

SONJA: Kaj? !

GOSPA: Jaz ne vem, kaj se dogaja v tej vasi, toda na delu so prekleto mračne sile.

SONJA: Sanje . . .!

GOSPA: Sanje? !

SONJA: Ja, sanjala sem . . . , tisto osebo sem prepoznala. Jaz sem bila v postelji. Mene so pokopali. V sanjah.

GOSPA: Če me ne boš poslušala, ne boš več sanjala. Slutim . . . , o, kaj govorim. Ne smem na to misliti.

SONJA: Toda župnik me je pomiril. Rekel mi je . . .

GOSPA: Župnik. Saj res. Ampak on je tukaj šele dan dva.

Poslušaj me, Sonja.

SONJA: Poslušam vas.

GOSPA: Saj se v vsej tej grozi še dobro držiš. Ne odpiraj oči. Niti ust. Naj opravijo svoje. Nič ne moreš izgubiti. Če se jim izmuznem, te bom rešila. Ker drugače . . . , saj si videla, kako so lahko kruti.

SONJA: Kaj je s Petrom?!

GOSPA: Odnegli so ga v kuhinjo.

SONJA: Petra.

GOSPA: Petra. Zaupaj mi, prosim te.

In tedaj zvemo, zakaj imajo tako dobro izolirano okno.

Zaslišimo tisti jok.

Otroški.

Gospo kar dvigne. Napoti se k oknu.

Pogleda skozi.

V noč.

GOSPA: Jok. Lahko sklepam, da je otroški.

SONJA: Gospa!

Gospa je vidno zgrožena.

GOSPA: Pa saj tod okoli ni nobene hiše. Samo cerkev in pokopališče . . .

SONJA: Gospa . . .

Zasliši pa se škripanje stopnic.

Gospa nemudoma zapre okno, Sonja pa se naredi nepremično.

Zapre oči, torej je gospo poslušala.

Zaupa ji.

Rahlo se oddahnemo.

Gospa se naredi, kot da ureja podrte vence.

Tiste odpadle cvetove skupaj meče.

Vstopi pa mati.

Čisto je zadihana.

Kar sesede se na stol.

Sopiha.

Neprijetno, neprijetno.

MATI: Kako je smrt težka. Pa sem že poslušala o tem, toda nisem verjela. Da pretiravajo, sem si mislila, toda kako je smrt težka. Lahko sem se prepričala in kako sem vesela, da nimamo v naši vasi nič opraviti z njo. Gospa, a vi sploh veste, po čem slovi naša vas daleč naokoli.

GOSPA: Slišala sem, nekaj sem res slišala . . .

MATI: Po grobnicah. Po grobnicah, draga gospa.

GOSPA: Govori se o tem.

MATI: Po grobnicah slovimo, in zapomnite si to, čeprav nihče ne ve zakaj. Res da imponantno delujejo, toda še nekaj je za tem. Ker bi skoraj postali član naše družine, no, tako ali drugače smo vas sprejeli za svojo, se boste lahko na lastne oči prepričali.

GOSPA: Saj ne vem. Se vam moram zahvaliti?

MATI: Pustite, pustite, rekla sem vam, da smo vas sprejeli za svojo. Vidim pa, da ste pospravljali. Lepo, lepo. Kaj pa Sonja?

GOSPA: Niti premakne se ne.

MATI: To je dobro. Ker bomo kmalu končali . . .

GOSPA: Končali?

MATI: Ja, mislila sem, da bomo morali kakšne tri dni bedeti in ji delati stražo, toda tisti njen mož jo je dobro skupil . . .

GOSPA: Psss. Kaj pa če naju Sonja sliši?

MATI: Saj ne bo več dolgo.

GOSPA: Ne bo več dolgo?

MATI: Ne. No, malo sem se oddahnila, zdaj pa jo lahko pripraviva.

GOSPA: Pripraviva?

MATI: Samo z deko jo bova pokrili.

GOSPA: Aja. Kje pa je vaš sin? Pa mož?

MATI: Ja, po krsto sta šla. Zato je skrajni čas, da se podvzava.

GOSPA: Po krsto?

MATI: Seveda, grob je izkopan.

GOSPA: Grob.

MATI: Gospa. Kaj je z vami?

GOSPA: Nič, nič. Spomnila sem se . . . nič, nič.

MATI: Kaj ste se spomnili?

GOSPA: Nič, nič.

MATI: Gospa!

GOSPA: Rekli ste, da jo bomo preoblekli v poročno obleko . . . pa sem pomislila, če ni to morda pravi trenutek.

MATI: Aha, ste se spomnili. Zares ste že član naše družine. Na žalost pa so se stvari drugače obrnile.

GOSPA: Drugače?

MATI: Nismo računali, da bomo imeli opravka s smrtjo. To je to.

GOSPA: Aha.

MATI: Zato bo pogreb malo bolj žalosten, kot bi bil sicer. A ne dosti bolj.

A razumete?

GOSPA: Mislim, da razumem.

MATI: Torej dajva.

Pot me oblije.

Tisto, kar se je vseskozi nakazovalo, tisto še kako drži. Ne bom ponavljal.

Kaj bomo tudi mi zvedeli, zakaj slovi ta vas!

Slišali smo, da po grobnicah in še po nečem.

Bomo zvedeli?!

Gospa trzne, zdi se mi, da je hotela s tistim, ko se je spomnila poročne obleke, zavlačevati, Sonja pa se kar prekleto dobro drži.

Še ni konec.

Mati je poglavarka.

Izpod nepremične Sonje zvlečeta belo deko in jo pokrijeta.

MATI: Čez glavo.

GOSPA: Čez glavo?

MATI: Čez glavo, če me niste slišali.

Čez glavo.

Čez glavo!

Kot je rekla mati: »Če me niste slišali!«

*Osupljivo, osupljivo.
Sonja je pokrita in je videti kot...
Pa saj smo v mrliški vežici.*

KRSTA

*In da bo zadeva popolna, ker drugače se ne morem več izražati, se v vežici
znajde krsta.*

O njej ne bi govoril. Mislim, kakšna je.

Ne opazim pa pokrova, torej imajo v tej vasi zares poseben sistem pokopavanja.

Če že pokopavajo žive...

Tiho premikanje je to.

*Upamo lahko samo, da se bo gospa uspela izmuzniti in potem poskušala rešiti
Sonjo.*

To je edino, kar me drži pokonci.

Postavijo se ob njeno posteljo.

Pokropijo in sklonijo glave.

Drug za drugim.

Še kaj zmolijo.

Trojka se pomenljivo pogleda.

Prikimajo.

In neverjetno.

Mati odpre celo okno, da plane v sobo svež zrak.

Zunaj je lahko dan.

Zaslišimo cerkveni zvon, ki mogočno udarja.

*Skrb me zajame, ker ne morem si pomagati, toda pomislim, če morda vseeno ne
sodelujejo z župnikom. Ker zvonjenje ima tisto naravo, ko koga pokopavajo.*

*Sonjo dvignejo, polni solz so, rdeče objokane oči imajo, zgrabijo jo in pre-
vidno položijo v krsto.*

Gospa zajoka.

*Mati jo objame in prime pod roko, ko si predstavnika moškega spola že
namestita krsto na ramo.*

Namestita pa si jo z izredno lahkoto...

Spomnim se, kako sta se mučila s truplom.

S smrtjo.

Ampak stiskam pesti, da bi bila vsaj tiho.

Tako je.

Brez odvečnih besed izginejo iz sobe.

*Niti vrat ne omenita. Ker so širša, kot običajna. Takšna so morali dati vzditi,
ali pa že jaz pretiravam in vidim vse večje.*

Saj ni pomembno.

*Bolj pomembno se mi zdi, da ne morem zvedeti, kako se počuti Sonja, ki jo
bodo očitno ž i v o pokopali.*

Ja!

Ne morem se več sprenevedati.

V krsti so jo odnesli.

Sonjo.

Negibno, toda prav gotovo do zadnje celice napeto.

Še nekaj trenutkov smo v mrliški vežici.

*Lahko se tudi vrnejo.
Po vince, utrnejo sveče.
Samo da so tiho.
Ker kako prekleto dobro se po vsemu prileže tišina.*

PO POGREBU

*Spet smo v kuhinji.
Z nami je trojka.
Kdo ve, kje je gospa?!
Upam, da se ji ni kaj pripetilo in da so jo mirno odpustili.
Gotovo bomo zvedeli.
Družinica pa je pri narezku.
Žalostni so, kot so žalostni ljudje, ki jih je nekdo dokončno zapustil.
Kar prepustimo se jim.*

MATI: Kako lep pogreb je bil.

SIN: Kako dobro se je držala Sonjina mati.

MATI: Ampak še bo prestajala hude ure.

OČE: Je prav, da smo jo odpustili?

MATI: Pa saj smo se pogovorili. Zdaj je tako vseeno.

OČE: Saj.

MATI: Kakšno slovo.

Če sem prav razumel, ker preskakujejo, je gospa na varnem.

»Hvala bogu,« vzkliknem, kot da bi se začel že sam zatekati k molitvam.

Končno zakaj pa ne, če bo kaj pomagalo.

SIN: Nisem pa vedel, da ima Sonja toliko sorodnikov.

OČE: Ne vem, ampak ne morem se otresti misli, da si vse premalo vedel o njej. Ker druge vasi...

MATI: Oče.

OČE: Prav imaš. Zares ni pravi trenutek. In končno pravega trenutka tudi več ne bo.

MATI: Storili smo vse, kar je bilo v naši moči.

OČE: Strinjam se.

Čudno, čudno, in spet preskočijo.

SIN: Kako lahka je bila Sonja. Sem vama hotel že gor v sobi prišepniti. Ko sva si naložila krsto na ramena. Mene to kar naprej spremlja.

OČE: Ja, kako lahko je pravzaprav življenje.

SIN: Kot peresce!

»Ja, ja,« si mislim.

OČE: Ne pa kot tisti njen. Težek kot cent. Življenje, ki ga nosim, me pa prav spočije.

SIN: S Sonjo, s tem perescem, kar skupaj bi lahko poleteli v nebesa.

Pa ta se je začel zatekati še k poeziji.

In ne govorim, da so me začeli že zanimati običaji te vasi.

OČE: Bojim se, da ne bo nič z našimi nebesi.

SIN: Moral sem ga ubiti! Moral sem zaščititi Sonjo! Tako bo mirna našla srečo.

OČE: Saj.

SIN: Kaj je, mati?

MATI: Tako sem žalostna.

SIN: Mati, tisočkrat sem ti ponovil. Če ga ne bi ubil, potem bi povedal Sonji, da je ubila mojo nevesto... In to bi njo dotolklo. Ah, vsaj eno življenje smo rešili.

OČE: Sonje ne bi smel udariti.

SIN: Vem, toda poskušam vse, da bi vaju rešil.

MATI: Sin moj. Družina smo.

OČE: Sonjina mati jo je zares dobro odnesla. Ker če bi bila že poročena, potem bi tudi ona sedajle sedela z nami.

Prenehajte že, prenehajte, prosim vas.

MATI: Njej je namenjena drugačna vrsta trpljenja.

OČE: Vem, toda preganja me.

MATI: Saj te ne bo več dolgo.

SIN: Kaj bomo potem storili?

OČE: Sinko, sinko. Kaj bomo storili?! Kaj pa lahko storimo?! Naju z materjo boš pokopal, pokopal boš tudi Sonjinega moža, ti boš pa položil roko nase.

MATI: A ne gre drugače?!

OČE: Ne gre in ne gre.

MATI: Toda biti pokopan brez cerkvenega pogreba, brez žalujočih, tiho in samotno, lahko bi rekel celo sramotno, ah...

SIN: Oče, mati, oprostita mi.

OČE: Zakaj si se mogel tako spozabiti!

MATI: Oče.

OČE: Saj si naredil isto, kot tisti njen. Kot da bi udaril mrliča!

MATI: Oče.

OČE: Oprosti, toda ne morem pomagati. Kot da se je vse zarotilo proti nam. Lahko se nam bodo smejali. Končno bodo lahko rekli in držalo bo, da je sin pokopal živega očeta in mater.

O, jebenti. Oprosti, mati, toda zdi se mi, da smo se krepko zajebali.

Lahko samo potrdim, če jih seveda prav razumem.

Sin zarije glavo med dlani.

Obupan zajoka.

Koliko solz je.

MATI: Oče.

OČE: Sem že tiho. Ampak čim prej se poslovimo. Čim prej naju pokoplji. Saj bo kmalu padla noč. Nikoli si nisem mislil, da bom odšel v grob ponoči.

MATI: Oče.

OČE: Žalosten sem. Preklete sem žalosten. Ker zakaj bo moral moj sin napraviti samomor. Vedno so se mi upirali. In da se to prav meni pripeti.

Kot da bi bile to očetove minute.

Še vedno pa ne vem, kam cilja s samomorom!?

OČE: Namesto da bi lepo posedeli po tako lepem pogrebu.

Opravimo že.

Kako joka sin.

OČE: A ti pomagam odnesti truplo v prtljažnik?

SIN: Ne, hvala, oče.

OČE: Pa boš zmogel sam?

SIN: Ga bom že zvlekel.

OČE: Ne pozabi, da je težek kot cent.

SIN: Nisem pozabil.

OČE: Potem pa vzemimo slovo.

MATI: Draga moja.

SIN: Mati.

Vstanejo in se objemajo.

Tudi tega je že več kot dovolj.
 OČE: Kje ga boš zakopal?
 SIN: Daleč, daleč proč od naše vasi. Na neposvečeni zemlji.
 OČE: To pa le pazi.
 MATI: Sin moj.
 SIN: Zbogom.
 MATI, OČE: Zbogom, zbogom.
 MATI: Zakaj ne greš z nama v grob?
 SIN: Mati, saj veš. Samomorilci pa ne sodijo na naše pokopališče.
 MATI: Vem, saj vem. Kakšna nesreča.
 OČE: Takoj se obesi, brž ko ga zakoplješ. Obljubi!
 SIN: Obljubljam, obljubljam.
 OČE: Priseži!
 SIN: Prisegam, oče.
 OČE: Dobro, vzemi lopato in na delo.
 MATI: Zbogom, domače ognjišče.
 OČE: Potem je prišel tudi najin trenutek ... Zbogom.
Sin vzame iz omare kot iz tabernaklja lopato ...
S sklonjenimi glavami odidejo.
Lahko objeti.
Čez rame, ko si še zadnjič ogledajo, kje so bivali.
Tega ne bi sodil.
Končno pa so že sami dovolj povedali.
Zvonjenje.
Ojačan zvok.
Kot bi rekel Matjaž Kocbek:
»Grobovi tulijo.«
Grobovi zares tulijo.

SIN

Grobovi še vedno tulijo.
Vrne se sin.
Skrušen.
Z rokami skozi lase.
Tam v kotu je Peter.
Mrtev Peter.
Prej sem videl samo čevlje in nisem pomislil, le kako lahko čevlji stojijo pokonci ...
Sin ga zagrabi ...
Potenje, ko ga s skrajnimi navori vleče po parketu.
Nič tiste lahkote, ko je nosil krsto ...
Strašno potenje, ki mu sledi sopenje.
Grobovi še vedno tulijo.
Pošastno, pošastno.
Težki napevi so to.
Je že pri vratih.
Ugasne luč.
Ne vidimo več njegovih oči.

Grobovi.

Tulijo.

Zaslišimo še avtomobil in kako nekdo stopi na plin.

GOSPA, SONJA, ŽUPNIK IN DETE

Tišina.

Ljuba tišina.

Roka zatipa stikalo.

Ga pritisne.

»Gospa!« olajšano zavzdihnem.

»Sonja!« sem že vesel.

»Župnik!« sem že čisto miren.

In kaj potem, če so kar precej umazani.

Popacani.

Od zemlje.

In ko še malo bolj natančno pogledam, opazim, da ima Sonja v rokah dete.

Ja, detece objema.

Kaj še ni konec?!

Gospa se napoti do mesta, od koder je vrli sinko od vlekel Petra.

Obstane.

GOSPA: Ni ga. Očitno ga je odpeljal.

SONJA: Kaj bomo storili?

GOSPA: Tukaj smo opravili svoje. Čim prej odtod.

Župnik si ogleduje hišo.

GOSPA: Gospod. Podvzati se moramo.

ŽUPNIK: Tole hišo bi si bilo treba ogledati z zanimanjem. Z največjim. Bom pa lahko veliko premišljeval naslednje dneve, tedne, leta. Kako sem mogel zamenjati otroški jok za tvoj ?!

GOSPA: Tudi jaz sem delala napake. Veliko se imamo pomeniti.

Gremo!

Prav zares!

Župnik pogleda Sonjo in jo objame.

Kako je žalostna, vendar vseeno nekako trdna.

Tudi otroka poboža.

GOSPA: Samo da smo na varnem.

Hitro, gremo.

Napotijo se proti vratom.

Grobovi spet zatulijo.

Spogledajo se.

GOSPA: Tole vas bo potrebno čim prej zaliti z betonom.

Zadnjo vidimo gospo.

Razmišlja, ali bi pritisnila na stikalo ali ne.

Pritisne.

Spet tema.

In grobovi.

A V T O M O B I L

Grobovi.

Plin avtomobila.

KONEC